

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ
НА
ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА
проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027,
съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между
Република България и Република Северна Македония и Териториална
стратегия за интегрирани мерки
(с отразени резултати от проведените консултации)

Възложител: Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Изпълнител: „БТ-Инженеринг“ ЕООД

Април, 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ	6
1. <i>Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице</i>	6
2. <i>Пълен пощенски адрес</i>	6
3. <i>Телефон, факс, E-mail</i>	6
1. Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ г. и връзка с други съотносими планове и програми	7
1.1. Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ	7
1.2. Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ	7
1.3. Алтернативи за ПТГС и ТСИМ	15
1.4. Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии	15
2. Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ	15
2.1. Текущо състояние на околната среда	15
2.1.1. <i>Климат и климатични изменения</i>	16
А. Климатична характеристика	16
Б. Климатични изменения	17
2.1.2. <i>Качество на атмосферния въздух</i>	18
2.1.3. <i>Състояние на водите, зони за защита на водите, риск от наводнения</i>	19
2.1.4. <i>Състояние на земните недра</i>	19
2.1.5. <i>Състояние на почвите</i>	20
2.1.6. <i>Състояние на биологичното разнообразие</i>	20
2.1.7. <i>Защитени зони и защитени територии</i>	22
2.1.8. <i>Състояние на ландшафта</i>	29
2.1.9. <i>Състояние на материалните активи</i>	30
2.1.10. <i>Културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство</i>	30
2.1.11. <i>Състояние по отношение на вредните физични фактори</i>	30
2.1.12. <i>Състояние и управление на отпадъците</i>	31
2.1.13. <i>Опасни химични вещества и риск от големи аварии</i>	31
2.1.14. <i>Здравно състояние на населението</i>	31
2.2. Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ	32

3. Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ	35
4. Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие	43
5. Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията.....	44
5.1. Интегриране на цели по опазване на околната среда в проектите на ПТГС и ТСИМ	44
5.2. Цели по опазване на околната среда на международно и национално ниво, относими към ПТГС и ТСИМ и начин, по който са съобразени.....	44
6. Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави.....	45
6.1. Оценка на вероятните въздействия на Стратегическо ниво	46
6.1.1. За ПТГС.....	46
6.1.2. За ТСИМ	52
6.2. Оценка на вероятните въздействия на ниво „дейности/мерки“.....	57
6.2.1. За ПТГС.....	58
6.2.2. За ТСИМ	69
6.3. Кумулативно въздействие	81
6.4. Трансгранично въздействие на ПТГС и ТСИМ	83
6.5. Обобщение за въздействието	83
7. Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последствия от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве	88
7.1. Мерки за отразяване в окончателните варианти на ПТГС и/или ТСИМ.....	88
7.2. Мерки за изпълнение при прилагането на ПТГС и/или ТСИМ.....	88
8. Мотиви за избор на разгледаните алтернативи.....	92
9. Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация.....	93
10. Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ .	94
11. Заключение на екологичната оценка.....	96
12. Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка	98

12.1.	Резултати от консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО.....	99
12.2.	Резултати от консултациите по ДЕО.....	100

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДВГ	Двигател с вътрешно горене
ДЕО	Доклад за екологична оценка
ДМА	Дълготраен материален актив
ЕО	Екологична оценка (Стратегическа екологична оценка по смисъла на Директива 2001/42)
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗО	Зони от значение за общността
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МСП	Малки и средни предприятия
НПО	Неправителствени организации
ОВМ	Орнитологично важно място
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОС	Оценка за съвместимост (с предмета и целите на опазване на защитените зони от екологичната мрежа „Натура 2000“)
ПТГС	Програма за трансгранично сътрудничество
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
СЗЗ	Специални защитени зони
СКЗ	Специални консервационни зони
ТСИМ	Териториална стратегия за интегрирани мерки
IUCN	International Union for Conservation of Nature / Международен съюз за защита на природата и природните ресурси
NUTS	Номенклатурата на териториалните статистически единици
SUDS	Устойчиви градски дренажни системи
TEN-T	Трансевропейска транспортна мрежа

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е изготвен в рамките на договор № РД-02-29-88/16.04.2021 г. с предмет: „Извършване на екологична оценка на Програмата за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирани по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и на териториалната стратегия за интегрирани мерки, която ще бъде финансирана по Програмата за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония“, което трябва да се извърши в София, с идентификационен номер Interreg-IPA CBC-TA-2020-4 /Лот 3, сключен между: Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република България (Възложител) и «БТ-Инженеринг» ЕООД (Изпълнител).

Настоящото нетехническо резюме представя съкратена и обобщена информация за съдържанието, основните резултати и изводи на доклада за екологична оценка (стратегическа екологична оценка) на проектите на *Програма за трансгранично сътрудничество (ПТГС) 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки* (ТСИМ).

Докладът за екологична оценка (ДЕО) на проектите на *ПТГС 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и ТСИМ* е изготвен съгласно националното законодателство на двете държави, транспониращо изискванията на *Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (Директива 2001/42/ЕО)*.

Основните цели на ДЕО са насочени към интегриране на екологичните съображения в проектите на ПТГС и ТСИМ в процеса на тяхното изготвяне, чрез:

- анализ на текущото състояние и проблеми на околната среда, в т.ч. по отношение на човешкото здраве в обхвата на трансграничния район, предмет на ПТГС и ТСИМ,
- оценка на евентуалните въздействия, в т.ч. значителни, върху околната среда и здравето на хората в резултат на предвижданията на проектите на ПТГС и ТСИМ, като въз основа на това се мотивира изборът на най-благоприятната за околната среда и здравето на хората алтернатива за реализирането им;
- предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици и на мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при изпълнението на ПТГС и ТСИМ.

Нетехническото резюме е изготвено като част от изискуемата документация съгласно буква (j) на Приложение № I към чл.5(1) на Директива 2001/42/ЕО, като същото е изготвено на разбираем за широката общественост език, не съдържа технически термини и включва относимите нагледни материали.

За улеснение при търсене на по-подробна информация в Доклада за екологична оценка, фигурите и таблиците, включени в настоящото резюме са с номерацията им от Доклада за екологична оценка.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

1. Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

2. Пълен пощенски адрес

гр. София 1000, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ № 17-19

3. Телефон, факс, E-mail

Лице за връзка: Десислава Георгиева – Директор на дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“

Телефон: 02/9405 488

E-mail: D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

1. Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ г. и връзка с други съотносими планове и програми

В тази точка на ДЕО са разгледани основанията за изготвяне на ПТГС и ТСИМ, техните предвиждания, наличието на алтернативи за предвижданията и връзката им с други стратегии, планове и програми.

1.1. Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ

Изготвянето на ПТГС и ТСИМ е в съответствие с европейските законодателни актове, и конкретни - Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общо приложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (**Общ Регламент**) и за Регламент (ЕС) 2021/1059 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно специалните разпоредби за цел „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg), подкрепяна от Европейския фонд за регионално развитие и инструменти за външно финансиране (**Интеррег Регламент**).

Съобразено е и приложимото национално законодателство за трансграничните програми.

ПТГС и ТСИМ се финансират от Европейския съюз със средства по Инструмента за предприсъединителна помощ.

Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република България е Управляващ орган по програмата.

1.2. Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ

А. ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония е с географски обхват:

- Република България: 2 NUTS III области: Благоевград и Кюстендил;
- Република Северна Македония: 3 NUTS III райони: Североизточен, Източен и Югоизточен.

Фигура № 1.2-1 Териториален обхват на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония

Основното съвместно предизвикателство на региона на трансгранично сътрудничество за периода 2021-2027 г. е да напусне групата на изоставащите региони и да поеме по-напреднал курс за развитие, като същевременно все още е изправен пред постоянни проблеми, свързани с риска от бедност и неравенството по отношение на доходите, което се дължи на отрицателните демографски промени, недостатъчно развитите регионални вериги за създаване на стойност и предприемачеството, ниската технологична специализация, непривлекателната и неконкурентоспособна стопанска среда.

Извършеният териториален анализ за целите на програмирането и неговата актуализирана версия дават възможност за структуриране на основните констатации в следните групи от области на политиката, разглеждани от гледна точка на пречките и движещите сили за развитие:

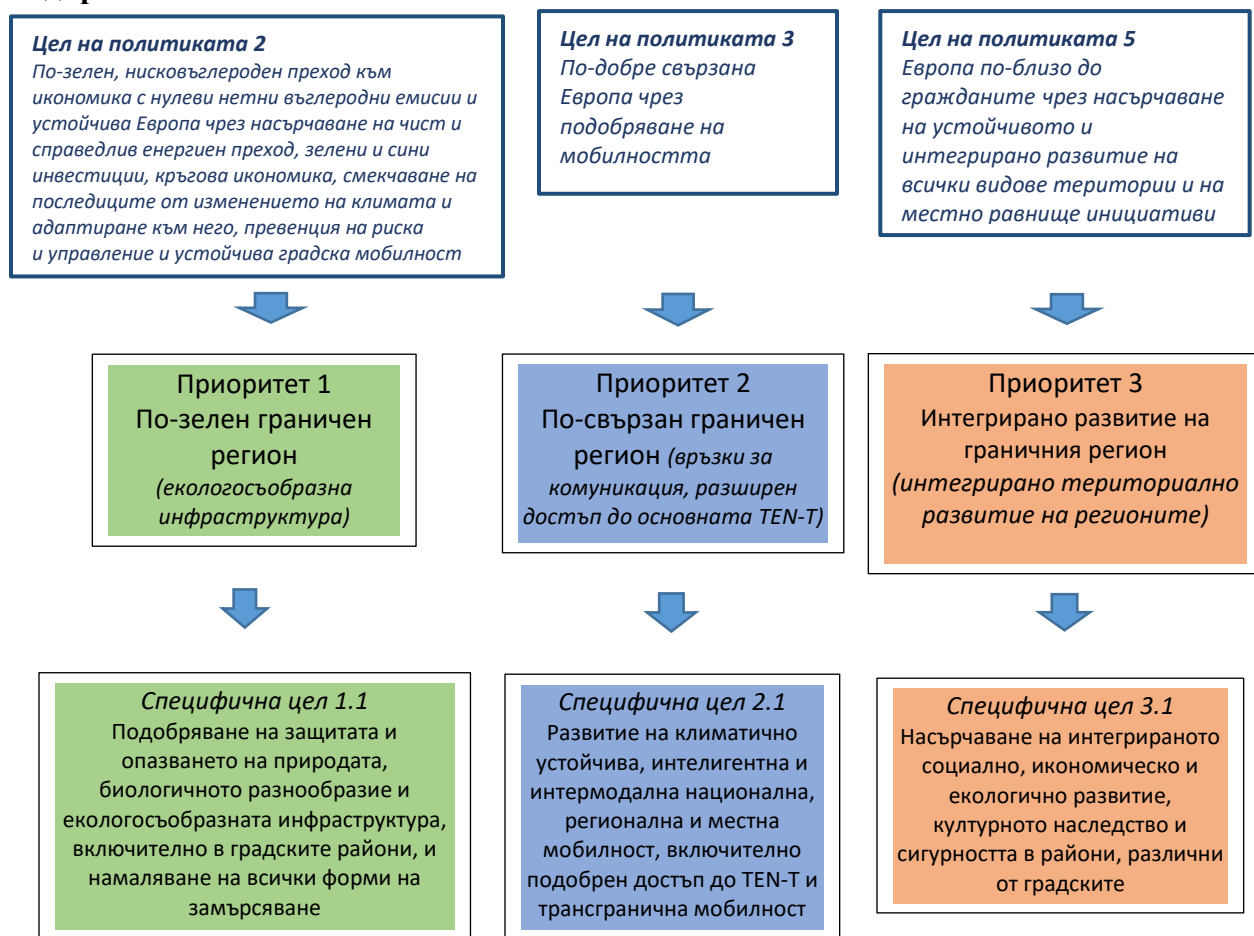
- Отрицателно демографско изменение;
- Бедност и неравенства в доходите;
- Разлики в образователните резултати и резултатите в областта на заетостта;
- Неравенство по отношение на достъпа до здравно обслужване;
- Несъответствия в конкурентоспособността и бизнес средата;
- Недостатъчно приемане на цифровите иновации;
- Недоразвите целогодишна туристическа инфраструктура;

- Липса на базирани на екосистемите практики и услуги за справяне с природни бедствия и загуба на биологично разнообразие;
- Ограничена готовност за екологичен преход;
- Ограничена трансгранична свързаност и вътрешнорегионална мобилност.

Като **движещи сили** за развитието, на база на териториалния анализ, са определени:

- Благоприятен макроикономически контекст и резултати за малките и средни предприятия (МСП);
- Богато биоразнообразие със силно въздействие върху икономическия растеж.

Програмата идентифицира следните **Цели на политиката** (от Общия Регламент) и свързани с тях **Приоритети, Специфични цели и Дейности/Инвестиции, обект на подкрепа**:

Фигура № 1.2-2 Тематична концентрация на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония

Съдържанието на **приоритетите** е както следва:

Приоритет 1: По-зелен граничен регион (екологосъобразна инфраструктура)

Цел на политиката 2: „По-зелен, нисковъглероден преход към икономика с нулеви нетни въглеродни емисии и устойчива Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, превенция на риска и управление и устойчива градска мобилност“

Специфична цел 1.1: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“.

Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа:

- **Подкрепа за съвместни стратегии, планове за действие и концепции за разработване на нови инструменти;**
- **Обмен на решения между съответните заинтересовани страни, съвместни дейности за изграждане на капацитет;**
- **Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени паркинги, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие;**
- **Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (тревни и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие;**
- **Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие;**
- **Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките);**

Основни целеви групи:

Местно население и посетители, местни власти и регионални структури на централната администрация, Научноизследователска и развойна дейност и научни институции, Неправителствени организации (НПО).

Приоритет 2 По-свързан граничен регион (връзки за комуникация, разширен достъп до основната ТЕН-Т)

Цел на политиката 3: „По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността“

Специфична цел: „Развитие на климатично устойчива, интелигентна и интермодална национална, регионална и местна мобилност, включително подобрен достъп до TEN-T и трансгранична мобилност“

Инвестициите ще бъдат под формата на проект от стратегическо значение за изграждане на нов ГКПП Струмияни – Берово между двете партньорски страни.

Подготовката на стратегическия проект е съобразена с разпоредбите на споразумението от 1999 г. между правителството на Република Македония и правителството на България. Съвместна експертна комисия по чл. 4 от споразумението е създадена със задача да се определят вида и параметрите на ГКПП Струмияни – Берово. Резултатът от работата на комисията ще послужи като основа за следващата стъпка от подготовката на техническия проект.

Създаването на новия ГКПП и закупуването на техническо оборудване също ще бъде в съответствие с достиженията на правото от Шенген и всички законови и технически изисквания, приложими за ГКПП и управлението на външните граници, доколкото е приложимо за България

Индикативни дейности по проекта:

- Модернизиране на съществуващите и изграждане на нови ГКПП;
- Закупуване на специализирано техническо оборудване на базата на ИКТ решения;
- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови пътища и в двете държави;
- Оценки на въздействието върху околната среда и други свързани с проекта оценки

Към настоящия момент, по проекта са осъществени следните дейности:

- *На територията на Р България:*

Предстои изграждане и на ГКПП инфраструктура и обекти, и на довеждащия път. Възложено е комплексно инвестиционно проектиране – кадастрална карта, парцеларен план за отчуждаване на земи, ПУП-ПРЗ за инженерната и сградна инфраструктура на ГКПП, инвестиционен проект – техническа фаза.

Част от проекта за българската територия е ремонтът и доизграждането на път Ш-1008 Струмияни – ГКПП „Клепало“. Сключен е договор от АПИ с фирма изпълнител за изработването на технически проект за рехабилитация на участък 1 от км 0+000 (край с. Струмияни) до км 0+650 (преди пътен възел на автомагистрала „Струма“). Целта е с основния ремонт на отсечката да се възстановят и подобрят технико-експлоатационните качества, да се повиши носимоспособността на пътната настилка и да се подобри

отводняването. За участък 2 е включено изработване на идеен проект за изграждане на ново трасе на път III-1008 от км 22+000 (преди пътно отклонение за с. Колибите) до началото на площадката на ГКПП „Клепало“. На база изработения идеен проект ще бъде изготвен технически проект по одобреното от компетентните органи трасе с подробен устройствен план – парцеларен план за теренно осигуряване доизграждането на пътя. Към момента е разработен I-ви етап – варианти на трасе. Предстои провеждане на процедурите по ОВОС и ОС.

- *На територията на Република Северна Македония:*

Новият ГКПП „Клепало“ е изграден в значителна степен, в т.ч. са изградени комплексът от инженерни инфраструктура и сгради, както и довеждащия път.

Предстои актуализиране на проектната документация и привеждане на строежа в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове за ГКПП.

Приоритет 3 Интегрирано развитие на граничния регион (интегрирано териториално развитие на регионите)

Цел на политиката 5: „Европа по-близо до гражданите“

Стратегическа цел: Постигане на интегрирано териториално развитие с фокус върху конкурентоспособността и развитието на туризма.

В рамките на Приоритет 3, за прилагане на *Цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите“*, е предвидено разработването на **Териториална стратегия за интегрирани мерки (ТСИМ)**, която да адресира мерките (идентифицираните допустими дейности за подкрепа по програмата) по конкретни териториални нужди.

Интегрираният подход за посрещане/адресиране на нуждите и потенциалите на територията в разработваната ТСИМ се проявява в три основни аспекта:

- територия, дефинирана на базата постигане на устойчиви резултати по отношение на общи нужди и потенциали за развитие;

- участие на широк кръг партньори в целия процес на изготвяне, обсъждане, приемане и реализиране на стратегията.
- изведен пакет от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) мерки, на базата на тясна координация на различните публични политики съобразно местните специфики, отговарящ на местните нужди и потенциали за развитие и носещ обща полза за партньорите и региона.

Чрез ТСИМ ще се даде приоритет на подкрепата за някои проекти/действия/дейности пред други – описани са по-долу при описанието на ТСИМ като мерки.

Целеви групи:

Гражданско общество; Местни/регионални органи, регионални структури на централни публични органи; НПО; Научноизследователска и развойна дейност, академични институции и институции за обучение; Социални институции, Микро, малки и средни предприятия (ММСП); Местно население.

Б. ТСИМ 2021-2027 между Република България и Република Северна Македония

ТСИМ определя визията за интегрирано развитие на целевата територия чрез постигане на стратегическа цел, подкрепена от специфични цели (описани и по-горе към **Приоритет 3** на ПТГС) и свързани с тях конкретни мерки.

Визия: Територията на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Република Северна Македония – място за утвърждаване и стабилност на културно-историческото наследство чрез съвместни усилия за взаимноизгодно сътрудничество, социално-икономическо сближаване и балансирано устойчиво развитие.

Стратегическа цел: Постигане на интегрирано териториално развитие с акцент върху конкурентоспособността и развитието на туризма

Специфична цел 1.1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата

Специфична цел 1.2: Разработване на атрактивен, целогодишен туристически продукт чрез съвместни интелигентни решения, които гарантират достъп и участие на всички.

Списък от индикативни мерки:

- Съвместни дейности, насочени към подобряване знанията и уменията на МСП за работа в по-екологична, по-дигитална и по-конкурентна среда (придобиване на нови знания и умения, включително достъп до външни финанси);
- Съвместни дейности, насочени към повишаване на производствения капацитет на МСП, с цел превръщането на предприятията в по-екологични, по-дигитални и по-конкурентоспособни (технологична модернизация)
- Дейности, насочени към изграждане на ефективен процес на разработване на продукти (обхващащ всички стъпки - от концепция до пазарна реализация на съответния продукт) и достигане до нови пазари (маркетинг, предприемачество, интернационализация);
- Дейности, насочени към разработване на всесезонни, интегрирани и устойчиви туристически продукти, придружени от конкурентни практики за брандиране и маркетинг;
- Инвестиции в туристическа инфраструктура, съоръжения и обекти; включително свързано с тях обучение на персонал за нуждите от развитие на трансграничен устойчив туризъм;
- Дейности, насочени към подобряване на мобилността и свързаността на транспортната и инженерната инфраструктура чрез развитие на системи за алтернативно придвижване;
- Дейности, насочени към разработване и прилагане на съвместни мерки за ограничаване на уязвимостта на услугите в туристическия сектор вследствие на пандемични и епидемични ситуации;

1.3. Алтернативи за ПТГС и ТСИМ

Проектите на програма и стратегия не са разработени в алтернативни варианти. В резултат на процеса на изготвяне на документите и консултирането им със заинтересованите страни, Националният орган и Европейската комисия са настъпили единствено технически промени в наименованието на някои допустими дейности, без да е променен техният обхват. Тези промени са отразени в настоящия ДЕО.

1.4. Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии

Проектите на ПТГС и ТСИМ 2021 – 2027 г. имат връзка с планове, програми и стратегии:

- на европейско и международно ниво;
- на национално, регионално и местно ниво (попадащи в рамките на териториалния обхват на програмата и стратегията в Република България и Република Северна Македония).

В **т.1.4. на Доклада за екологична оценка** са разгледани и анализирани относимите планове, програми и стратегии, като са отбелязани и тези от тях, които поставят цели по опазване на околната среда (за тях е направен разширен анализ в т.5 на ДЕО).

2. Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ

2.1. Текущо състояние на околната среда

В т.2.1 на Доклада за екологична оценка е представена информация за състоянието на компонентите и факторите на околната среда към момента (с цел установяване на настоящото състояние, наблюдавани положителни и/или отрицателни тенденции, които е от значение да бъдат взети предвид както при оценката на въздействието на ПТГС и ТСИМ, така и при последващото им изпълнение).

Състоянието на околната среда е разгледано по фактори и компоненти, като основните резултати от анализа са следните:

2.1.1. Климат и климатични изменения

А. Климатична характеристика

➤ Области Кюстендил и Благоевград (Република България)

Област Кюстендил

Областта попада в преходно континенталната климатична област на Европейската континентална климатична област и по-конкретно Кюстендилско-Благоевградски климатичен район. Климатичната роза на вятъра се характеризира със защитеността от източни и западни нахлувания, характерни за зоналния въздушен пренос. Тук общо има около 30 дни през зимата с температури под 0°C. Средните януарски температури в района са около интервала +1 ÷ – 1°C.

Област Благоевград

Климатът в областта се обуславя от преходността между преходно-континенталната и континентално-средиземноморска климатични области, с подчертано силно влияние на средиземноморския климат в южните райони на областта. Той се характеризира с топло, до горещо лято и сравнително мека зима, с по-малка годишна амплитуда на температурата (около 22°C) и с два максимума на валежите – късно-есенен и пролетен.

➤ Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)

Югоизточен район

Той се характеризира с две климатични зони: преходно-средиземноморски в по-голяма или по-малка степен континентален климат, което осигурява на региона специфична характеристика - дълго горещо лято с високи обедни температури и намалена степен на годишни валежи, намалена зимна температура и ветрове от всички посоки. Тази област е най-слънчевия регион в Република Северна Македония. Поради средиземноморското влияние от Егейско море климатичните условия в региона се характеризират с намалено количество годишни валежи и по-ниски зимни температури.

Източен район

Климатът в Източния регион е сух. Характерни за този тип климат са дългите и сухи лета, често с температури до + 41°C с меки, влажни зими, с редки случаи на изключително ниски температури, които могат да достигнат и до -22°C. Това е резултат от контакта между влиянията на Средиземно море и континенталния климат.

Североизточен район

Климатът в Североизточния регион е предимно умерено континентален до планински. Температурните разлики се изменят с надморската височина и водят обикновено до умерено студена зима, умерено горещо лято, хладна пролет и относително топла есен, което в определена част от региона се дължи на географското разположение и на някои влияния от Егейско море през Крива река.

Б. Климатични изменения

Промени на климата са факт, вследствие на глобални процеси с големи териториални мащаби както в Северното, така и в Южното полукълбо. Те се отразяват най-вече на режима на температурата на въздуха и на валежите, както и на промяната на сезоните. Обща е тенденцията в повишение на глобалната температура на въздуха, увеличаване на изпарението и намаляване количеството на валежите, особено зимните и увеличаване на екстремните събития каквито са наводненията, високите температури и свързаните с тях пожари и други.

Изменението на климата е заплаха за регионите, особено за онези части, където селското стопанство, туризмът, горското стопанство и хидроенергията са добре развити, както в граничния регион между Република България и Република Северна Македония.

Очаква се двете държави да бъдат най-силно засегнати от климатичните промени, главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи и нарастване на честотата на екстремни събития като суши и наводнения.

Република Северна Македония като цяло е с по-неблагоприятни характеристики по отношение на уязвимостта и към изменението на климата поради липсата на излаз на море. Граничната зона е част от регион, за който е установена 6-та степен на уязвимост към климатичните промени, според индекса, който се прилага за целия ЕС.

Най-често срещаните хидрометеорологични и природни бедствия в трансграничния регион (*Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.* на Република България и *проект на Национална дългосрочна стратегия за действие за изменение на климата на Република Северна Македония 2020-2050 г.*) са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша. Броят на смъртните случаи и жертвите, дължащи се на природни бедствия, е значителен, което показва уязвимост към метеорологичните условия и климата. Уязвимостта на населението и икономиката на двете държави към въздействията на климатичните промени се усилва от относително високата степен на бедност, неравномерното разпределение на населението и различните последици от прехода от държавно-контролирана икономика към свободна пазарна икономика. Все повече доказателства сочат, че икономическите загуби от бедствия, свързани с метеорологични и климатични условия, също нарастват.

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачането в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност.

Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките, предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7°C до 1,8°C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1,6°C до 3,1°C и от 2,9°C до 4,1°C. Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

Очакваните повишения на температурата за Република Северна Македония са между 1.0 °C до 2025 г., 1.9 °C до 2050 г., 2.9 °C до 2075 г. и 3.8 °C до 2100 г., докато средното намаляване на валежите е в диапазона от -3% до 2025 г., -5% до 2050 г., -8% до 2075 г. до -13% до 2010 г. в сравнение с референтния период. Най-голямото повишаване на температурата в Република Северна Македония се очаква през летните сезони, свързано със силно намаляване на валежите. През зимата почти няма да има промяна в валежите, но се очакват промени в други сезони.

Климатичните промени изискват предприемане на адекватни действия за адаптация и устойчивост, които следва да бъдат интегрирани в бъдещите проекти.

2.1.2. Качество на атмосферния въздух

Анализът на данните и оценките на климатичните и метеорологични условия в тези райони водят до следните заключения за процесите и явленията, които представляват интерес за съществуващото състояние на средата:

→ *средноденонощните концентрации на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) трайно превишават средноденонощната норма.*

→ няма трайни превишения на нормите за опазване на човешкото здраве за останалите газове замърсители.

Главни източници на прахово замърсяване са:

→ използването на твърди горива (въглища и дърва) в битовото отопление през зимните месеци в населените места,

→ строителните дейности – неорганизираните емисии на прах от открити строителни площадки,

→ селскостопанските дейности – неорганизираните емисии на прах от почвата, разнасяна от вятъра при работа в открити полета,

→ автомобилният транспорт - повторното субсидиране на праха от непочистени улици и неправилни пътища.

→ горските и селскостопански пожари - изгаряне на стърнищата.

2.1.3. Състояние на водите, зони за защита на водите, риск от наводнения

Относно **Република България** - по причина на географското положение, атмосферната циркулация и ландшафта, водният баланс е незадоволителен в пространствен и времеви аспект. По водни ресурси на глава от населението страната заема задно място на Балканския полуостров. България среща също сериозни предизвикателства поради мястото и засушлива зона, неравномерно разпределение на водните ресурси, амортизация на водоснабдителните системи и слаба изграденост на канализационната система. Изграждането на пречиствателни станции за отпадъчни води се забавя в сравнение с водоснабдителните системи и много водни екосистеми са още в риск.

За **Република Северна Македония** данните потвърждават, че климатичните изменения вече имат негативен ефект върху три аспекта на качествата на водите:

-намаляване на водните ресурси, довеждащо до деградация на качествата;

-високи температури, довеждащи до намаляване на разтворения кислород;

-поради климатичните изменения, водоползването, особено в земеделието, повишава замърсителите, изпускани във водите.

Оценката показват значителното бъдещо намаление на водните ресурси в страната. Очакват се по-чести сухи периоди и бурни води с нарастващ интензитет.

Общите количества води, специално във водосбора на река Вардар, се очаква да намалее около 18% до 2100 г. Екстремните събития, като суша, високи температури и наводнения се очаква да доведат до нарастване нуждата от питейна вода. Нуждата от питейна вода за град Скопие се очаква да бъде до 2100 около 30%. Климатичните изменения се очаква да доведат до нарастване на нуждите от вода за напояване.

2.1.4. Състояние на земните недра

Геолого-тектонското развитие на територията в трансграничните райони на

Република Северна Македония и Република България имат сходен характер. Съвременният релеф е предимно планински, с добре оформени речни долини, котловини и низини. Ерозионните процеси са характерни за издигнатите части на релефа, а отлагането на наносния материал се извършва основно в котловините, низините и водните басейни.

Като част от Балканския полуостров, трансграничните територии на Република Северна Македония и Република България са силно застрашени от сеизмичната активност на земните недра.

2.1.5. Състояние на почвите

Почвите на области Благоевград и Кюстендил са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи, така и по отношение замърсяване с тежки метали и металоиди. Засилената урбанизация рефлектира в унищожаване на земеделски земи за неземеделски цели. Замърсяването или унищожаването на почвената покривка има локален (точков) характер.

Почвите в Североизточния, Източния и Югоизточния регион на Република Северна Македония са много разнородни. Подложени са на различни видове влияния, като: унищожаване на земята за неземеделски цели в резултат на засилена урбанизация, промишленост/енергетика, транспорт; ерозия, замърсяване на почвата (сметища, селско стопанство, минен отрасъл), туризъм, наводнения, горски пожари и др. Последствията от тях са: запечатване на почвата и промени в почвените функции; ерозия на почвата; локално и дифузно замърсяване; киселяване на почвата; опустяване.

2.1.6. Състояние на биологичното разнообразие

➤ Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Характерното географско положение на страната, в комбинация със сложното палеогеографско и палеоклиматично минало, разнообразния релеф и климат, наличието на сладководни басейни и излазът на Черно море, както и формираните разнообразни ландшафти и геосистеми са основните фактори с определящо значение за богатото разнообразие на видове, съобщества и природни местообитания в България.

Относно състоянието на **растителността**, видовете и техните популации в разглежданата територия, като основни ограничаващи и лимитиращи фактори се установяват човешката дейност, водеща до пряко /унищожаване/ и косвено /промяна на условията на средата и фрагментация/ засягане на видове (почвено запечатване, свързано с изграждане на обекти и инфраструктура, замърсяване, промяна във водния режим поради отводняване или изграждане на мелиоративни съоръжения). Тъй като в района има развити туристически обекти, туристическият поток също не е маловажен фактор, който е с негативно въздействие върху растителния свят. Все по-голямо значение придобиват и

последниците от изменението на климата – засушаване, горски пожари и други екстремни метеорологични явления.

Разнообразието на **животински видове** и техни местообитания, много от тях включени в Червената книга на Република България, показва необходимостта от специфичен подход при управление на разглежданата територия, с оглед съхраняване на местообитанията и ценните екосистеми, които поддържат. Местообитанията, особено във високопланинските части, са най-уязвими на изменящия се климат, като голяма част от тях са изолирани, чувствителни на антропогенен натиск и въздействия.

През двете области в България, както и западно, в граничната територия на Република Северна Македония минава един от главните маршрути за миграция на на прелетните птици: *Via Aristotelis* (Задбалканския път) - през долината на река Струма, Софийското поле и Искърското дефиле.

Фигура 2.1.6-1 Миграционен път на прелетните птици *Via Aristotelis* (в червено)

Той е главен маршрут на миграция на птиците от Европа към Африка, минаващ през Западна България и вторият по численост на мигриращите птици след *Via Pontica*.

Пътят свързва Дунав с Бяло море, като започва от северозападния ъгъл на страната във Видинска област, минава през Врачанския Балкан. От там през Искърското дефиле пресича Стара планина и се спуска до Софийското поле. От тук по долината на река Струма достига до Бяло море. Често като клон на *Via Aristotelis* се сочи и поречието на река Места.

➤ **Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)**

Въпреки че е малка (25713 km²) и без излаз на море страна, със своето положение в центъра на Балканския полуостров, Република Северна Македония е една от горещите точки за биоразнообразие в Европа

Според анализите на биоразнообразието Република Северна Македония е начело в списъка на държавите, наречени „Европейски горещи точки“. Голямото биоразнообразие на географската област Македония е резултат от дългото ѝ историческо развитие.

Диференциацията на местните видове, както и инвазията на други местни мигранти, са изиграли значителна роля в неговия генезис. Естествено, не всички видове някога живели в района са оцелели. Много видове са изчезнали поради неблагоприятни условия на живот. Следователно, текущото биоразнообразие трябва да бъде проучено не само от генетична, но и от историческа гледна точка.

В обхвата на програмата в Република Северна Македония, като идентифицирани важни места на **растения** (important plant areas) от страна на Република Северна Македония е необходимо да бъдат споменати „Осогово“, „Скопска Църна гора“, „Плачковица“, местността „Юдови ливади“ (източно от Пехчево), където се среща обикновената росянка, „Богданци“, „Овче Поле-Богословец“, „Криволак“, „Демир Капийска клисура“, „Негорски бани“, „Моноспитовското блато“, „Дойранско езеро“, „Беласица“. Срещат се голям брой консервационно значими растителни видове (включени в приложенията на международни конвенции или списъци).

Планините заемат много голяма част от териториалния обхват на ПТГС в Република Северна Македония. Съобразно това, като значими в различна степен в консервационно отношение за района са характерни **животински видове**, повечето от които са включени под различен режим в приложенията на някои международни конвенции за опазване на биологичното разнообразие.

Разглежданият трансграничен район е изключително богат на растителни и животински видове, в т.ч. с висок природозащитен статут на национално и международно ниво, в т.ч. не малък брой ендемити и реликти (гладциални и терциерни). Предимство е, че тук, както от страната на Република България, така и от страната на Република Северна Македония, все още няма създадени предпоставки за развитие на масов туризъм, подобно на много места в Европа (напр. Алпите, Пирин в България и т.н.), което предопределя и добре запазеното и съхранено биологично разнообразие.

Основни заплахи за биологичното разнообразие откъм страната на Република България са промяната в естествените условия на средата в резултат на бъдещо развитие на пътна и друг вид свързваща инфраструктура, замърсяване, промяна на водния режим, сечи, туризъм, браконьерство, залагане на отровни примамки за убиване на едри хищници, презастрояване в някои зони предназначени или предвидени за курортни цели и други, които са свързани с промяна на местообитанията и засягат характерните за съответния хабитат животински видове.

2.1.7. Защитени зони и защитени територии

- **Области Благоевград и Кюстендил (Република България)**

Защитени зони от европейската екологична мрежа *Натура 2000*

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

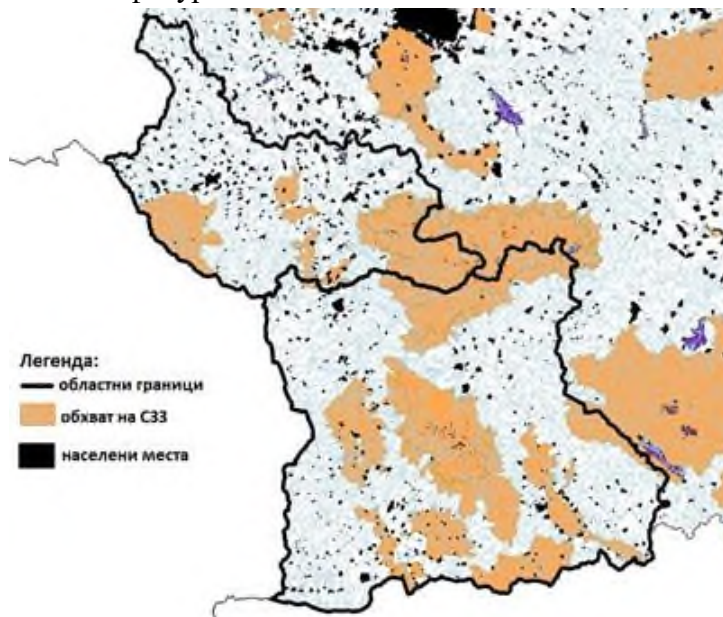
Тя трябва да бъде изградена във всички страни членки на Европейския съюз и се поставя като изискване при присъединяването на страни кандидат-членки на съюза.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията) и Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

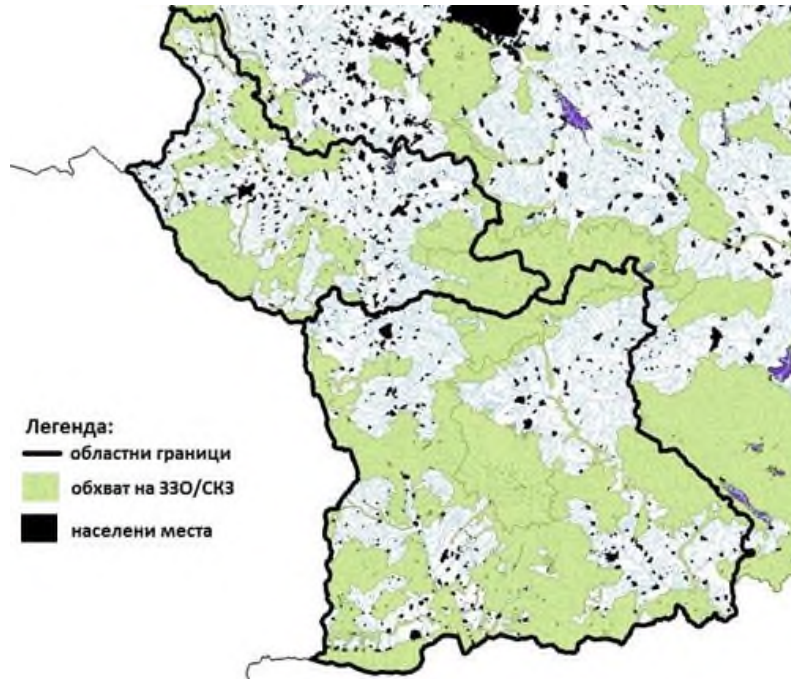
Като цяло Българската част от Европейската екологична мрежа *Натура 2000* възлиза на 34.4% от териториалния обхват на страната, което ни нарежда на едно от първите места в Европа в това отношение.

Процесът на издаване на заповеди по реда на ЗБР за обявяване на защитените зони за опазване на дивите птици е приключил („Специални защитени зони” – СЗЗ), като към момента България е в процес на приключване и по издаването на заповеди за обявяване на защитените зони за местообитанията – зоните без издадени заповеди се обозначават като „Зони от значение за Общността” (ЗЗО), а зоните с приключил процес по издаване на заповед се обозначават като „Специални консервационни зони” (СКЗ).

На територията на двете области от страна на Република България попадат изцяло или части от общо **40 защитени зони** от екологичната мрежа „Натура 2000“, данни за които са представени на двете долни фигури:

Фигура 2.1.7-1 Карта на СЗЗ в области Кюстендил и Благоевград

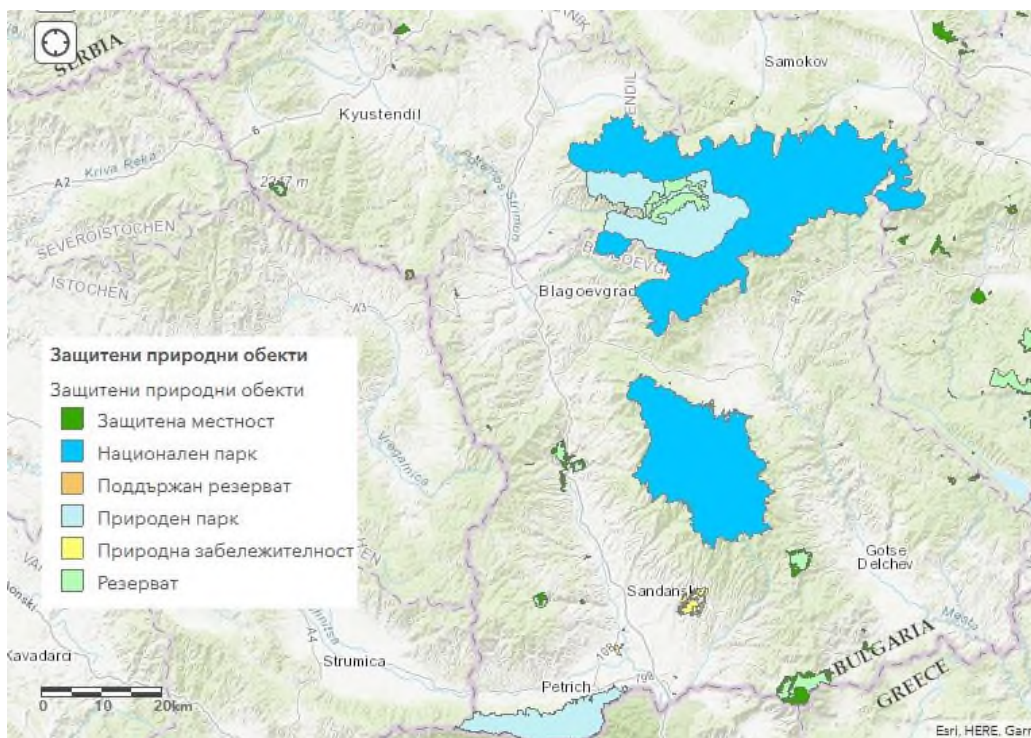

Фигура 2.1.7-2 Карта на ЗЗО и СКЗ в области Кюстендил и Благоевград
Защитени територии по Закона за защитените територии (ЗЗТ)

От 1933 г., когато се обявява първата защитена територия в България – резервата „Силкосия“ в Странджа, а през 1934 г. първия народен парк на Балканския полуостров – „Витоша“, се провежда последователна политика за разширяване и укрепване на мрежата от защитени територии.

Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения, по които България е страна:

На долната фигура е представено местоположението на всички категории защитени територии в двете области.

Фигура 2.1.7-3 Карта на категориите защитени територии в области Благоевград и Кюстендил

На територията на **област Благоевград** попадат общо **58 защитени територии** по Закона за защитените територии. Защитените територии в обхвата на **област Кюстендил** са **23**.

Рамсарски места

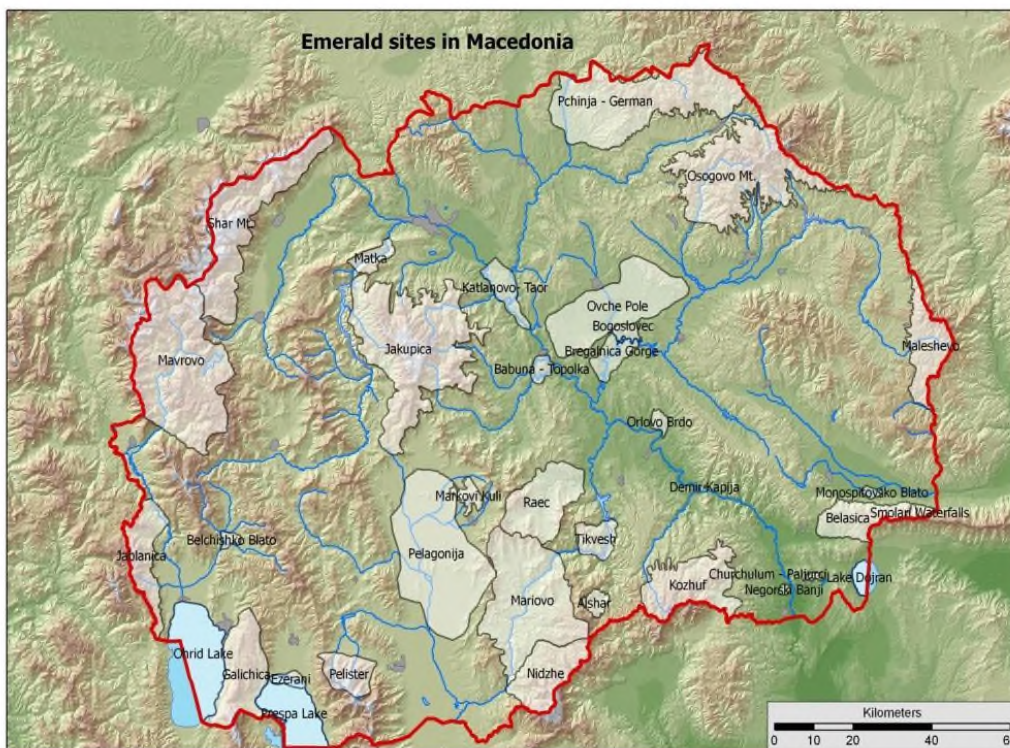
В териториалния обхват на ПТГС и ТСИМ попадат две потенциални Рамсарски места – *Чокльово блато* (защитена местност), част от което е разположено на територията на с. Буново, община Кюстендил, и *Седемте рилски езера* (в границите на Национален парк „Рила“), разположени също в област Кюстендил, които също следва да бъдат съобразявани с оглед недопускане на неблагоприятно въздействие, при реализиране на предвижданията на програмата и стратегията.

➤ **Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)**

Предложени защитени зони от европейската екологична мрежа Натура 2000 (мрежата Емerald и орнитологично важни места - ОВМ)

Тъй като Република Северна Македония не е членка на съюза, няма и официално изградена и приета с решения на Европейската комисия списъци на защитени зони по Натура 2000, но като кандидат-членка се подготвя за процеса по идентифициране и предлагане на такива чрез изготвяне на съответните предложения. Във връзка с това страната е възприела подхода да използва най-вече установените територии от мрежата

„Емералд” (Emerald Network - Ecological network to conserve wild flora and fauna and their natural habitats of Europe), установените орнитологично важни места по Birdlife подобно на България, както и установените важни места за растения, като те до голяма степен се припокриват.

Фигура 2.7.1-4 Национална мрежа Емералд (проект 2011 GEF/UNDP/МоЕРР „Укрепване на екологичната, институционалната и финансова устойчивост на националната система за защитени територии на Република Северна Македония“)

12 Емералд зони са изцяло защитени, две частично защитени на национално ниво в границите на съществуващите защитени територии, докато останалите са извън мрежата от защитени територии.

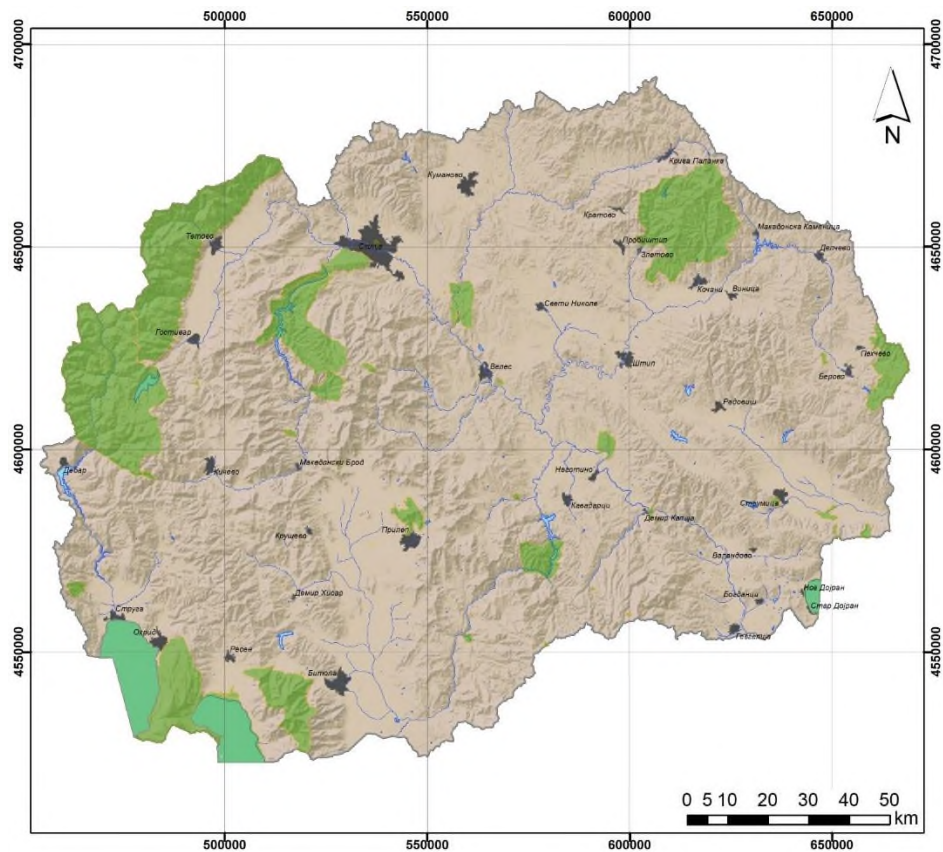
Необходимо е да се има предвид, че окончателното приемане на предложените от кандидат-членките списъци със защитени зони от Европейската комисия става в рамките на обсъжданията при провеждането на така наречените биогеографски семинари, които са част от така наречения Natura 2000 биогеографски процес (Natura 2000 Biogeographical Process). В тези обсъждания със становища и предложения взимат участие представители на научната общност от държавите-членки на ЕС, представители на ресорните министерства на държавите-членки, представители на някои отговорни европейски институции (Европейски тематичен център по биологично разнообразие към Европейската агенция по околна среда) и други заинтересовани страни. При тези обсъждания списъците с предложени защитени зони могат да претърпят съществени корекции поради промяна в

границите на предложените зони или в резултат на отпадане съществуващи или включване на нови.

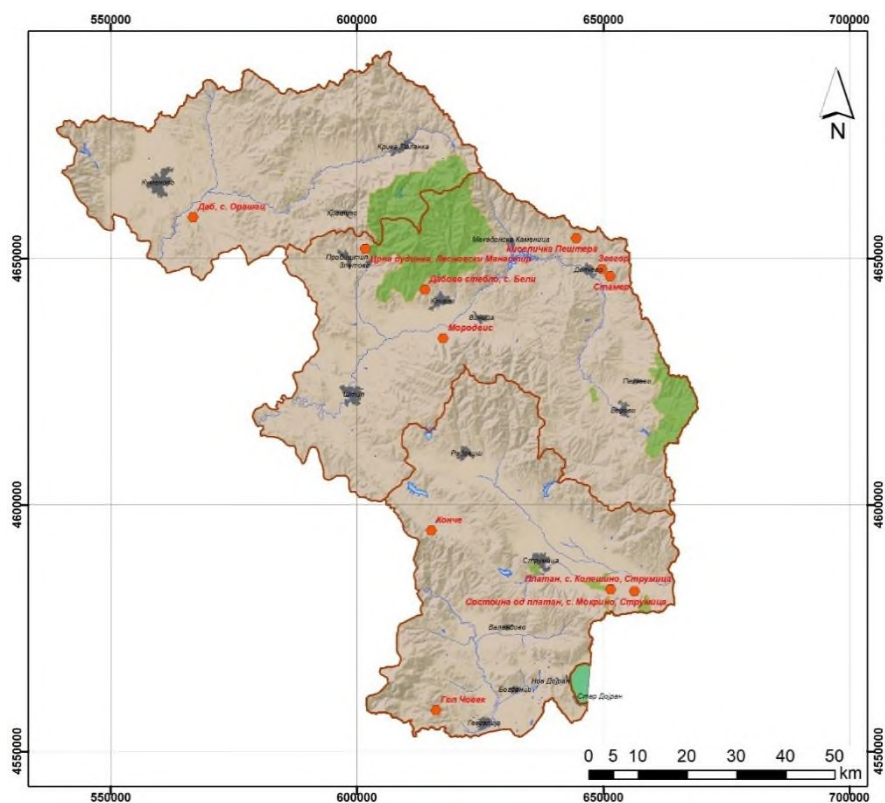
Защитени територии по националното законодателство на Република Северна Македония

Категоризацията на защитените територии в Република Северна Македония е предписана в Закона за защита на природата, повече или по-малко хармонизиран с IUCN. Имената на категориите са запазени като тези по IUCN категоризация, може би леко променени или изцяло променени. Според Ornat & Reines (2007) категориите защитени територии в Република Северна Македония са класифицирани като ниво 2 на хармонизация с категоризацията на IUCN или категориите са практически идентични с тези на IUCN, въпреки че IUCN не се споменава конкретно в националното законодателство.

Обхватът на защитените територии на национално ниво към момента обхваща 13.8% от територията на Република Северна Македония. Повечето от тях попадат в категорията национални паркове с, след това природни забележителности и многофункционалната зона Ясен с 0,97% от националната територия. На следващите две фигури са представени и актуални карти на съществуващите към момента защитени територии по националното законодателство, както за цялата територия на Република Северна Македония, така и за *Североизточен, Източен и Югоизточен райони*.

Фигура 2.1.7-6.1 Актуална карта на националната мрежа от защитени територии в Република Северна Македония

Фиг.2.1.7-6.2 Карта на защитените територии в Североизточен, Източен и Югоизточен райони на Р.С.Македония.

2.1.8. Състояние на ландшафта

За опазването на ландшафта освен националното законодателство съществена роля играе *Европейска конвенция за ландшафта*. Главната цел на Конвенцията е да съхрани европейското културно и природно наследство, които определят облика на общоевропейския ландшафт.

Местоположението, релефът и климатичните особености на трансграничния район способстват за наличието на голямото му ландшафтно разнообразие. Преобладават планинските и котловинни ландшафти, както и антропогенните спрямо естествените природни ландшафти. Конкретно в пограничния район усвоеността на територията и степента на урбанизация е значително по-ниска от колкото в посока към вътрешността на двете държави. Богатството на района на естествени, в т.ч. чувствителни ландшафти, поставя високи изисквания и не малко ограничения към дейностите, които могат да бъдат осъществявани на тази територия.

2.1.9. Състояние на материалните активи

Състоянието на материални активи показва необходимост от целенасочени мерки за преодоляване на следните основни недостатъци:

- Недостатъчно развита и поддържана инфраструктура за достъп до културно - исторически обекти и природни забележителности;
- Недостатъчни съвместни действия в областта на обмена на културно наследство;
- Недостатъчно развита инфраструктура позоваваща се на екологосъобразно, алтернативни и зелени решения за облагородяване на градската и извънградска среда и покриване нуждите на региона за висок стандарт на живот
- Недостатъчна информационна и комуникационна свързаност и дигитализация
- Различия в административните системи и подходи за опазване на природното и културното наследство;
- Ниско ниво на информационна сигурност и осведоменост;

От друга страна, направеният анализ показва наличието на изключителен потенциал за развитие на трансграничната инфраструктура и обособяването на зони с различни функции - култура, околна среда, туризъм и отдих, спорт, здравеопазване, социални услуги, труд и заетост, т.е. потенциал за развитие на трансгранични многофункционални зони в подкрепа на един по-свързан и конкурентен регион.

2.1.10. Културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство

Трансграничният район е богат на културни ценности, за които следва да се гарантира адекватно опазване и поддържане. Те определят високия потенциал за развитие на културен туризъм, който от една страна ще има съществен принос за осигуряването на финансови средства за опазването, а от друга – ще допринесе за развитието на допълнителни форми на заетост, допълнителни доходи и повишаване качеството на живот на местното население.

2.1.11. Състояние по отношение на вредните физични фактори

От вредните физични фактори, най-голямо значение за региона има шумът – повишени стойности се установяват основно в градове, на територията и на двете държави. За българската територия повишените нива на шум се дължат предимно на транспорта. За Република Северна Македония превишения са установени за терени в близост до производства, съгласно наличните данни.

За останалите вредни физични фактори не са докладвани превишения и проблеми.

2.1.12. Състояние и управление на отпадъците

За територията в обхвата на Република България: основен начин на третиране на смесените битови отпадъци е депонирането, като се отбелязват положителни тенденции за намаляване на количествата депонирани отпадъци с въвеждането на инсталации за предварително третиране. Основни проблеми са липсата на инсталации и съоръжения за оползотворяване на строителни отпадъци и нерегламентираното изхвърляне на битови и строителни отпадъци.

За територията в обхвата на Република Северна Македония: управлението на отпадъците в районите за планиране може да се характеризира като неефективно и възпрепятствано от сериозни недостатъци, сред които се подчертават: ниска информираност на обществото, липса на консенсус относно местоположението на регионални депа за неопасни отпадъци, липса на по-строги изисквания към генераторите на отпадъци, което води до продължаващи неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве.

2.1.13. Опасни химични вещества и риск от големи аварии

В трансграничния район, предмет на ПТГС и ТСИМ също има съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал от възникване на голяма авария.

При реализиране на дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ, свързани със строителство на обекти и инфраструктура е необходимо да се съобразят съществуващите в района предприятия, извършващи дейности по съхранение/производство/употреба на опасни химични вещества и смеси в количества, които създават риск от големи аварии.

2.1.14. Здравно състояние на населението

Съгласно представените данни за целия трансграничен район на ПТГС и ТСИМ продължава депопулация с главни характеристики - ниската раждаемост, високата обща смъртност и миграционни процеси, които водят до отрицателен естествен прираст на населението. Поддържането на тези отрицателни стойности на естествения прираст е резултат от застаряването на населението и промените в репродуктивните му нагласи, като последните до голяма степен се дължат на ниския жизнен стандарт.

За областите в Република България се установява, че за разлика от област Благоевград, показателите за област Кюстендил са по-неблагоприятни от средните за страната.

За районите в Република Северна Македония най-неблагоприятни са тенденциите в Източния район.

И в двете държави смъртността по причини показва водещо място за болестите на кръвообращението, следвани от заболявания в клас новообразувания, като за Република

Северна Македония на трето място са болестите на дихателната система, което може да се свърже и с влошеното качество на атмосферния въздух.

За Република България – в област Благоевград, на първо място при хоспитализираната заболяемост са болестите на дихателната система, а в Кюстендил – на трето. За целевите области на Република Северна Македония няма публично достъпни официални статистически данни за болестност и заболяемост.

От анализа на рисковите фактори за човешкото здраве за трансграничния регион на първо място са замърсяването на въздуха и повишените шумови нива в някои градове на територията и на двете държави. За Република Северна Македония допълнителен риск поставят недостигът и незадоволителното качество на питейните води в някои населени места, текущото състояние на управлението на битовите отпадъци (тенденция за формиране на значителен брой нерегламентирани сметища и използване на общински депа, несъответстващи на нормативните изисквания). За целия трансграничен регион все по-голяма значимост за населението придобиват рисковете, свързани с климатичните изменения.

2.2.Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ

Въз основа на анализа на данните от характеристиката на околната среда в предходната т.2.1 на ДЕО, в следващата таблица е оценено развитието на аспектите на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ по компоненти и фактори на околната среда, вкл. човешкото здраве. По този начин е оценено въздействието и на „нулевата алтернатива“, т.е. отказ от реализиране на ПТГС и ТСИМ.

Таблица 2.2-1 Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
Климат и климатични изменения	Съществуващите и новите източници на парникови газове ще доведат до увеличаване на емисиите им, но нивата им ще бъдат пренебрежими, както за двете страни, така и на глобално ниво. През последните три десетилетия емисиите на основните парникови газове (ПГ) имат тенденция към намаляване. Очаква се тази тенденция да продължи и без осъществяването на ПТГС и ТСИМ.
Атмосферен въздух	Без прилагане на ПТГС и ТСИМ ще се забави модернизиранието на съществуващи и изграждане на нови сградни съоръжения, енергийно ефективни инсталации, рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови пътни връзки, изграждането на зелени площи с цел намаляване на газо-праховите замърсители. Забавя се икономическото развитие на трансграничния регион, ще се пропуснат ползи за финансиране и

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
	допълнителни инвестиции както и усвояване на средства от Европейския съюз, респективно – подобряване условия на труд, повишаване качеството на живот, здравословният начин на живот, респективно осигуряване на приятна околна среда, запазване на богатата природа на основата на устойчиво развитие на околната среда.
Повърхностни води	По голямата част от приоритетите, специфичните и стратегическите цели имат положително въздействие върху повърхностните води. В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, развитието на повърхностните води ще бъде неблагоприятно тъй като: -няма да има положително въздействие от териториално сближаване, по- зелен и по- свързан граничен регион; -няма да е налице взаимно сътрудничество, което може да доведе до неблагоприятно въздействие върху повърхностните води. -контролът върху предвидените туристически инициативи ще бъде занижен.
Подземни води	Не се очаква развитие
Земни недра	Не се очаква развитие
Почви и земеползване	Неприлагането на ПТГС и ТСИМ е с по-неблагоприятно въздействие в сравнение с прилагането им, тъй като ще бъдат пропуснати възможностите за финансиране на дейности и мерки, свързани с контрол на процесите, водещи до деградация на почвите в градска (запечатване, замърсяване, ерозия) и извънградска среда (унищожаване на почвеното органично вещество поради: механично нарушаване целостта на почвения профил; уплътняване; влошаване дейността на почвения микробоценоз при нарушен воден, въздушен и топлинен режим на почвата, пожари и наводнения).
Растителност и животински свят	Не се очаква развитие
Защитени зони и територии	Не се очаква развитие
Ландшафт	Тенденциите ще се запазят същите като в момента - ще се задълбочат проблемите, свързани с нерегламентирани сметища, липса на достатъчно зелени площи в градската среда.
Материални активи	В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, развитието на материалните активи ще бъде неблагоприятно тъй като:

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
	<ul style="list-style-type: none"> - няма да има положително въздействие от териториално сближаване и постигането на един по-свързан граничен регион; - няма да има положително въздействие за постигане на един по-зелен трансграничен регион с подобрена мобилност и развита алтернативна инфраструктура - идентифицираните възможности за развитие на туристически и културни мероприятия, а от там и стимулиране на местната икономика, балансирано развитие и постигане на конкурентоспособност на бизнес средата няма да може да бъдат реализирани.
Културно-историческо наследство	Не се очаква развитие, като ще бъдат пропуснати ползите за опазване, популяризиране, в т.ч. повишаване и разнообразяване на източниците на доходи за териториите в обхвата на ПТГС и ТСИМ.
Вредни физични фактори	<p>Неприлагането на ПТГС и ТСИМ ще доведе до продължаване на тенденциите за по-високи шумови емисии, излъчвани от автомобилния транспорт. Няма да бъде използвана възможността за финансиране и изпълнение на дейности, свързани с постигането на приоритетите и целите, поставени с двата документа.</p> <p>Не се очаква промяна на тенденциите по отношение на останалите вредни физични фактори.</p>
Отпадъци	Неприлагането на ПТГС и ТСИМ е с по-неблагоприятно въздействие в сравнение с прилагането им, тъй като ще бъдат пропуснати възможностите за финансиране на дейности и мерки, свързани с контрол на замърсяването, с въвеждане на модели за кръгова икономика и оползотворяване на отпадъци, идентифицирани като допустими.
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Не се очаква промяна в състоянието на управлението на опасните химични вещества и риска от големи аварии.
Здравно състояние на населението и здравен риск	Без прилагане на ПТГС и ТСИМ ще се очертае продължаващ застой в развитието на социално-икономическото състояние на трансграничните райони. Ще се запази тенденцията за обезлюдяването на населените места в проучваните трансгранични райони, задълбочаващия се негативен прираст на населението и продължаващото се влошаване на здравно-демографското състояние. Повишаването на качеството на живота в условията на здравословен

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
	начин на развитие и чиста околна среда е в значителна степен в реципрочна зависимост от финансовото обезпечаване с помощта на ЕС и други източници (които на местно ниво са недостатъчни).

3. Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ

Целта на настоящия раздел е идентифицирането на територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати от ПТГС и ТСИМ.

ПТГС и ТСИМ ще се реализират в зададения географски обхват:

- *Република България:* 2 NUTS III области: Благоевград и Кюстендил;
- *Република Северна Македония:* 3 NUTS III райони: Североизточен, Източен и Югоизточен.

Съответно и в този териториален обхват ще се реализират въздействията върху околната среда. Част от дейностите и мерките, които са без инвестиционен характер – меки мерки (подкрепа за съвместни стратегии и планове, извършване на специализирани оценки, повишаване на квалификацията и др.) нямат потенциал за засягане на околната среда.

Дейностите и мерките с инвестиционен характер - твърди мерки - в по-голямата си част, с изключение на стратегическия проект за ГКПП Струмјани-Берово, са с ниска подробност – без определено конкретно местоположение, параметри, обхват и съпътстващи дейности, поради което, при съобразяване на принципа на превантивността, като засегнатата се разглежда цялата територия в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

По отношение на вероятното значително засягане на компоненти и фактори на средата в територии на ПТГС и ТСИМ се очаква:

Атмосферен въздух и климатични изменения

Не се очакват значителни последици от въздействие както върху атмосферния въздух, така и върху климата вследствие на дейностите по реализация на ПТГС и ТСИМ, и свързаните с тях приоритети, специфични цели, дейности/инвестиции, обекти на подкрепа, нито се очаква генериране на значителни нови емисии на вредни вещества, в т.ч. на парникови газове, при изпълнение на допустимите дейности и мерки. Напротив предвидените като допустими дейности/мерки и в трите специфични цели на ПТГС са свързани с както с подобряване КАВ на трансграничния регион, така и с устойчива адаптация към климатичните изменения.

Води

По отношение на **повърхностните води, зоните за защита на водите и риска от наводнения** няма територии, които вероятно да бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ в двете държави. По-долу са посочени възможни незначителни въздействия, които би могло да настъпят:

Република България

Анализът показва, че най-голям дял за влошаване на състоянието на повърхностните водни тела в Западнобеломорски район при реализацията на ПТГС и ТСИМ могат да имат следните значими проблеми:

Замърсяване на водите от заустване на непречистени битови отпадъчни води от обекти, предмет на ПТГС и ТСИМ - от канализационни мрежи и неотговарящи на изискванията на Директива 91/271/ЕЕС пречиствателни станции за отпадъчни води на населените места. Резултатите от проведения мониторинг през периода 2010 – 2014 г. показват, че 25 % от повърхностните водни тела на територията на Западнобеломорски район са в по-лошо от добро състояние по отношение на биологични елементи за качество и основни физико-химични показатели, което означава, че те изпитват пряко негативно въздействие от замърсяване с биогени (азот и фосфор) или се наблюдават отклонения от установените норми за биологичните и физикохимичните показатели, свързани с органично замърсяване. Канализационните мрежи за отпадъчни води от населени места формират 80-90 % от общия товар за азот и фосфор, както и свързаните с тях показатели за органично замърсяване (биологична и химична потребност от кислород).

Заустване на индустриални отпадъчни води от обекти в обхвата на ПТГС и ТСИМ. Химичното замърсяване на повърхностните водни тела оказва пряко въздействие върху тяхното екологично състояние/потенциал по съдържанието на специфични замърсители и тяхното химично състояние - наличие на приоритетни вещества. Резултатите от проведения мониторинг през периода 2010 - 2014 г. показват, че на територията на Западнобеломорски район 4,4 % от повърхностните водни тела са в лошо екологично състояние, предизвикано от заустване индустриални източници. Характерни специфични замърсители, които се установяват над определените стандарти качество на околната среда са мед, цинк и цианиди. Приоритетни вещества, които предизвикват лошо химично състояние са кадмий, олово и никел.

Селското стопанство (земеделие и животновъдство) не е предмет на ПТГС и ТСИМ, но при предвиденото изграждане на зелени площи, придружено с торене и използване на пестициди може да се достигне кумулативен ефект с наличното замърсяване - 5,5 % от повърхностните водни тела в териториалния обхват на Западнобеломорски район.

Водовземане и изменение на оттока на повърхностните води при предвидените в ПТГС туристически дейности. Прекомерното използване на вода от реки и язовири може да окаже влияние върху оттока на повърхностните води при кумулиране с ефекта от изградените деривационни малки водоелектроенергетични централи.

Неблагоприятно въздействие на дейностите при не спазване на изискванията в зоните за защита на водите, най – вече когато не са определени санитарно-охранителните зони за питейни води;

Неблагоприятно въздействие върху изградените обект по ПТГС и ТСИМ, при неспазване на изискванията в обхвата на определените райони със значителен потенциален риск от наводнения.

Република Северна Македония

1. Изграждане на индустриални обекти по ПТГС и ТСИМ, при наличие на уязвимост за повърхностните води;
2. Наличие на относително високо ниво на замърсени реки при недостатъчно пречистване и отсъствие на пречистване в селските райони;
3. Изграждане на обекти на ПТГС и ТСИМ в райони с недостатъчно питейни води и остарели водоснабдителни системи;
4. Зони с относително висок риск от наводнения;
5. Райони с риск от свръх използване на туристически ресурси, вкл. ерозия;
6. Неблагоприятно въздействие върху санитарно-охранителни зони за питейно-битово водоснабдяване, включително, когато не са определени такива;
7. Замърсяване на трансграничното повърхностно водно тяло р. Струмешница и други тела с нитрати в уязвимата зона „Югозападна зона“;
8. Замърсяване на р. Струмешница/Струмица и други тела с битови отпадъчни води от населени места /чувствителни зони/;
9. Въздействие на ПТГС и ТСИМ върху зоните за защита на водите в защитени територии.

По-голямата част от слабостите и въздействията се проявяват на територии и в двете държави.

Подземни води

Не се очаква значително засягане на подземни водни тела, включително трансгранични, при реализирането на ПТГС и ТСИМ, тъй като предвидените дейности и мерки не са свързани с въздействия върху компонента.

Земни недра

ПТГС и ТСИМ не предвиждат мерки и дейности, свързани с ползване или значително засягане на земните недра.

Програмата включва един стратегически проект, свързан със строителство – проектът за ГКПП Струмяни-Берово, част от който ще бъде изграждането на нов пътен участък. С цел недопускане на ерозионни процеси и други негативни геоложки явления – свлачища, срутища, при проектирането на обекта следва да бъдат изготвени и съобразени резултатите от подробни хидрогеоложки проучвания (което е изискуемо по нормативната уредба на Република България).

Почви и земеползване

Няма територии, в които земите и почвите да бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ в двете държави с изключение на тези, свързани с реализирането на Стратегически проект: “Създаване на нов Граничен контролно-пропускателен пункт (ГКПП) Струмјани-Берово между Република България и Република Северна Македония”.

С изпълнението на двата обекта – нов граничен пункт и нова пътна инфраструктура, ще се постигне по-голяма свързаност между двете държави, улеснен транспортен поток и обмен на стоки, както и икономическо развитие на пограничните области.

Въздействието върху почвите при изпълнението на строителството ще бъде локално и пряко, изразено в: механично нарушаване целостта на почвения профил в зоните на изкопните дейности при изграждането на новите съоръжения, уплътняване и запечатване (паркинги, обслужваща инфраструктура и др.).

Задължително е при *проектирането* на новите обекти да се включат необходимите дейности и мерки за опазване на почвените ресурси и рекултивация с цел предотвратяване появата на ерозионни процеси и максимално възстановяване на нарушените земи. При изпълнение на *строителните дейности* е необходимо да се вземат мерки за опазване на почвените ресурси (предварително изземване на хумусната почва и оползотворяването ѝ за целите на рекултивацията).

Биологично разнообразие

Оценка на въздействието на мерките и дейностите по ПТГС и ТСИМ е направена в т.6 на Доклада за ЕО, в съответствие със степента на подробност на предвижданията. По отношение на:

- *конкретно засягане на територии* – значително въздействие върху биологичното разнообразие е възможно на българска територия, при изграждане на предвидения нов пътен участък в рамките на стратегически проект ГКПП Струмјани-Берово, предвид наситеността на района с растителни и животински видове, както и местообитания с висок природозащитен статус. В тази връзка към избор на вариант на трасе (което предстои и е част от дейностите по проекта, които ще бъдат финансирани) на отсечката следва да се пристъпи след разработване и оценка на възможни алтернативи за местоположение. С внимание следва да се подходи и към предвидените рехабилитации на съществуващия път III-1008, по същите причини. Тъй като на територията на Република Северна Македония са извършени строителните дейности по проекта, не се очаква значително засягане на територии от гледна точка на биоразнообразието в резултат на предстоящите дейности по проекта. В рамките на предвидените като част от проекта екологични процедури, в т.ч. оценка на въздействието върху

околната среда и оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони задължително следва да се осигури:

- - оценката на всички възможни алтернативни варианти на пътните трасета с оглед минимално засягане на защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000;
- - оценката за съвместимост да се извърши в съответствие с Чл.31 от ЗБР и изискванията на Наредбата за ОС, като задължително трябва да се съобрази и със специфичните цели за опазване на потенциално засегнатите защитени зони site-specific conservation objectives – SSCOs. В тази връзка при изготвянето на оценката за потенциално засегнатите зони следва да има вече изготвени и одобрени специфични цели за опазване в съответствие с изискванията и ръководствата на ЕК.
- - оценка на кумулативното въздействие върху компоненти и фактори на средата в резултат на реализиране на други инвестиционни предложения и съществуващи обекти (в т.ч. Автомагистрала "Струма" и жп линия "София-Кулата") в района на въздействие на проекта. Посочените изисквания са включени като изрична мярка в т.7.2 на ДЕО.
- *дейностите и мерките по ПТГС и ТСИМ* – потенциал за значително въздействие върху биоразнообразието на територията и на двете държави имат най-вече предвидените мерки, свързани с развитието на туризма – предвид липсата на точно местоположение и параметри на конкретни проекти, на този етап не може да се прецени значимостта на въздействието. При всички случаи въздействието следва да се оценява за всеки проект предвид значителното биологично разнообразие и свързаната с това ценност на района.

Защитени зони и защитени територии

Територията в трансграничния район е изключително богата и на защитени зони и територии.

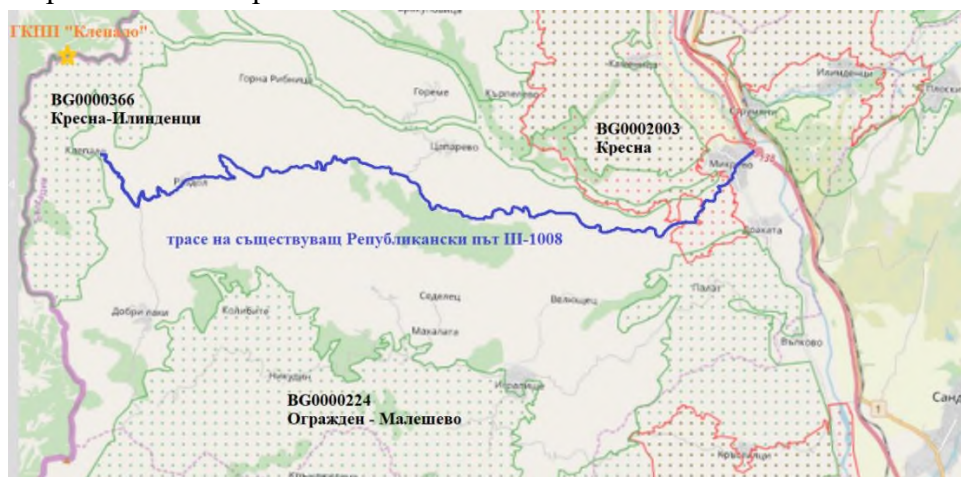
Рискът от засягане на защитени зони може да се прогнозира на този етап, и то в ниска подробност (поради липса на конкретни параметри) единствено за стратегическия проект по Приоритет 2 на ПТГС за ГКПП „Клепало“. Строителството на обекта, в т.ч. довеждащ път и съоръжения на пункта на ГКПП на територията на Република Северна Македония е приключило.

На българска територия предстои рехабилитация на съществуващ пътен участък от път III-1008, както и доизграждане на пътния участък по пътя Струмани – ГКПП „Клепало“ с дължина около 17 км до сградата и съоръженията на ГКПП.

На **Фигура 3-1** в син цвят е показан съществуващия път III-1008, като се предвижда новият пътен участък да е с начало преди отклонението на пътя за с. Колибите. Вижда се,

че в началото си, при АМ „Струма“ съществуващият път тангира по границите на две защитени зони – BG0002003 „Кресна“ по Директивата за птиците и BG0000366 „Кресна-Илинденци“ по Директивата за хабитатите.

От фигурата се вижда, че между съществуващия път и ГКПП „Клепало“ е разположена защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“ по Директивата за хабитатите, като се очаква същата да бъде засегната от трасето на новата пътна отсечка до ГКПП. Степента и характера на засягане и въздействие, в т.ч. върху предмета и целите на защитената зона ще бъдат предмет на процедурата по оценка на въздействие върху околната среда по смисъла на Директива 2014/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда и на оценка за съвместимост по смисъла на Директивата за хабитатите, като тези оценки са част от обхвата на стратегическия проект.

Фигура 3-1 Разположение на съществуващото трае на републикански път III-1008 спрямо защитените зони в района

Ландшафт

От предвидените мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ не се очаква значително засягане на територии с ценен/естествен/природен ландшафт. Въздействието върху ландшафта като цяло е комплексно положително от мерките за озеленяване – пряко въздействие; енергийна ефективност и кръгова икономика – непряко; квалификация – не предполагат значително засягане на ландшафта; развитието на системи за алтернативно придвижване – непряко.

Разработването на туристически продукти и интелигентните решения за туризъм с използване на обектите на културно-историческото наследство имат потенциал за засягане на естествени ландшафти, поради което следва всеки такъв проект да се подлага на предварителна оценка за въздействие върху ландшафта – като част от изискващите се процедури по оценка на въздействие върху околната среда. По този начин следва да се

гарантира опазването на природните дадености и ценността на територията и съобразяване на туристическото натоварване с капацитета на средата.

Материални активи

Проектите на ПТГС и ТСИМ предвиждат реализирането на целеви мерки за подобряване на съществуващата и изграждане на нова съвременна и отговаряща на всички екологични изисквания и стандарти транспортна, комунална, културна и туристическа инфраструктура, както и инвестиране в развитието и изграждане на алтернативни екологични системи и инфраструктура за постигане на един по-зелен, нисковъглероден, конкурентен и свързан регион. Във връзка с изложеното, не се очаква значително отрицателно засягане на територии по отношение на материалните активи, а единствено положително такова.

Културно-историческо наследство

Дейностите, които не са свързани със строителство нямат потенциал за значително засягане и негативно въздействие върху обекти на културното наследство.

Всяка строителна дейност има потенциала да застраши нерегистрирани до момента **археологически културни ценности**, и да доведе до нарушаване или разрушаване на археологически обекти. В нормативната уредба и на двете държави са предвидени конкретни действия, които следва да бъдат предприети при откриване на такива обекти, и в тази връзка не се очаква значително отрицателно засягане. Мерките, свързани със специфична цел 1.2 на ТСИМ са пряко насочени към използване потенциала на културно-историческото наследство за развитие на туристически продукти, като се очаква положително въздействие – поддържане на тези обекти.

Вредни физични фактори

По отношение на вредните физични фактори, от значение за трансграничния регион в обхвата на ПТГС и ТСИМ, е фактора шум от автомобилния трафик. Транспортните връзки и свързаност между Република България: 2 NUTS III области: Благоевград и Кюстендил и Република Северна Македония: 3 NUTS III райони: Североизточен, Източен и Югоизточен, е представена в **т.2.1.11** на ДЕО.

Върху изменението на шумовото натоварване в разглеждания район, могат да окажат влияние изменението в транспортно-комуникационната мрежа, появата на нови локални източници на шум и пр., предвидени в ПТГС и ТСИМ.

От значение за идентифициране на засегнатите територии от фактора шум, по-долу ще бъдат разгледани възможните въздействия в резултат от постигането на целите и приоритетите на ПТГС и ТСИМ:

В рамките на **Приоритет 2** е предвидено осъществяването на стратегически инфраструктурен проект - разкриване на нов ГКПП „Клепало“ – на територията на община Струмьяни, област Благоевград, Р България и община Берово, Източен регион, РС Македония. Пътният достъп до новият ГКПП е предвиден да се осъществи от път клас III, част от РПМ. За целите на оценката може да се използват данните, получени въз основа на

дългогодишни измервания и изчисления на нивото на автотранспортния шум по пътищата с различен клас, а именно:

Еквивалентното ниво на шума, $L_{eq} - dBA$, излъчван от транспортния автомобилен поток (шумова характеристика), се определя от динамичните параметри на потока – интензивност (брой МПС/час), структура (процент тежкотоварни МПС и автобуси в общия поток), скорост на движение (km/h) и параметри на пътното трасе - настилка, надлъжен наклон (%). Към настоящия момент данни за посочените параметри на транспортния поток в разглежданите пътни участъци не са представени.

Шумовите характеристики на потока на разстояние 7.5m от оста на близката лента на движение, в зависимост от класа на пътя са:

II клас – в границите на 65-70 dBA при разрешена скорост 80 km/h;

III клас – в границите на 60-65 dBA при разрешена скорост 60 km/h

IV и V клас – до 60 dBA в зависимост от конкретното натоварване и скорост на движение.

Съществуващата отсечка на път III-1008 преминава през селата Микрево, Раздол и Клепало. Новото трасе на пътя от км 22+000 (преди пътно отклонение за с. Колибите) до началото на площадката на ГКПП „Клепало“, неговия клас и заложената проектна скорост - до 40 **km/h** предполагат ниска интензивност на транспортните потоци, което предполага еквивалентни нива на шум под 50 dB(A) за деня и под 40 dB(A) за нощта.

Реализирането на проекта не предполага увеличаване на шумовото натоварване над допустимите норми и не предполага възникването на здравен риск за населението в района.

Реализирането на ПТГС и ТСИМ не се очаква да доведе до задълбочаване на съществуващите проблеми или възникване на нови такива. Предвидените с ПТГС и ТСИМ приоритети и мерки не предполагат риск от допълнително шумово натоварване на населени места. Предвидените като допустими дейности/мерки за озеленяване на градските и извънградските зони (към Приоритет 1 на ПТГС) и подобряване на мобилността и свързаността на транспортната и инженерната инфраструктура чрез развитие на системи за алтернативно придвижване (мярка на ТСИМ), ще имат положителен ефект за ограничаване на шумовото натоварване и въздействие върху околната среда и населението на региона, включен в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

Предвидените с ПТГС и ТСИМ приоритети и мерки не са свързани с дейности, предполагащи допълнителни въздействия от вибрации, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Отпадъци

Не се очаква значително засягане на територии от дейности с отпадъци, нито се очаква генериране на значими количества отпадъци при изпълнение на допустимите дейности и мерки, напротив – предвидените като допустими дейности за технологична модернизация (мярка на ТСИМ) и за ефективен процес на разработване на продукти (мярка

на ТСИМ) са с принос към прехода за кръгова икономика и с положително въздействие за намаляване на генерираните количества отпадъци.

Опасни химични вещества и риска от големи аварии

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ не са свързани със значително въздействие в резултат на съхранение и употреба на опасни химични вещества, като допустимите дейности и мерки нямат потенциал за увеличаване на риска от възникване на голяма авария в съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал в обхвата на трансграничния район.

Население и човешко здраве

По отношение на **човешкото здраве** реализиране на предвижданията на ПТГС и ТСИМ не е свързано с нови, значими източници на емисии и вредности в околната среда, които биха довели до нови или увеличаване на неблагоприятното действие на установените съществуващи рискови фактори в трансграничния район. Напротив, реализирането на дейностите и мерките се очаква да е с положително въздействие, свързано с повишаване качеството на живот, развитието на нерискови за здравето дейности – обект на доходи за населението (туризъм), ограничаване на вредното въздействие на местните производства (чрез дейностите за технологична модернизация). От изключителна важност е местоположението на нови обекти (напр. предвиденият нов пътен участък като част от стратегическия проект по Приоритет 2 на ПТГС и др.), които ще бъдат финансирани по ПТГС и ТСИМ, да се съобрази с най-близко разположените **зони и обекти, подреждащи на здравна защита**, както и да се гарантира спазване на нормативните изискванията по отношение опазване на водите и по-специално забраните и ограниченията в **санитарно-охранителните зони** на водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване и на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди. Подробна оценка на очакваните въздействия е представена в **т.6 на Доклада за ЕО**.

4. Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие

В т.4 на Доклада за екологична оценка е направен анализ на съществуващите екологични проблеми в страната, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ, в т.ч. на връзката между екологичните проблеми и предвижданията на плана, съответно – изводи дали ПТГС и ТСИМ ще доведат до подобряване на екологичната обстановка, или до влошаване и задълбочаване на съществуващи екологични проблеми и/или възникване на нови такива.

Анализът показва наличието на проблеми по почти всички компоненти и фактори на околната среда, както и възможност с реализирането на ПТГС и ТСИМ да се допринесе за ограничаването им.

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал и не се очаква да доведат до задълочаване на съществуващи или възникване на нови екологични проблеми в разглежданата територия.

5. Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията

Т.5 в Доклада за екологична оценка прави анализ на начина по който целите по опазване на околната среда, идентифицирани в международни, в т.ч. европейски и национални документи, се отнасят към предвижданията на ПТГС и ТСИМ и дали и как предвижданията на ПТГС и ТСИМ ги съобразяват.

5.1.Интегриране на цели по опазване на околната среда в проектите на ПТГС и ТСИМ

Интегрирането на цели по опазване на околната среда в ПТГС и ТСИМ е заложено в самите регламенти за финансова подкрепа за периода 2021-2027 г., с които се изисква съответен процент от средствата да бъде за дейности и мерки, свързани с опазване на околната среда.

В тази връзка, по подразбиране, *ПТГС и ТСИМ интегрират цели по опазване на околната среда на европейско и национално ниво.*

5.2. Цели по опазване на околната среда на международно и национално ниво, относими към ПТГС и ТСИМ и начин, по който са съобразени

В т.5.2 на Доклада за екологична оценка, в таблична форма е представен анализ на относимостта на целите на опазване на околната среда на международно и национално ниво, включени в част от стратегиите, плановете и програмите от описаните в т.1.4 на ДЕО.

Извършеният анализ показва следните резултати:

- Предвидените дейности по ПТГС и мерки по ТСИМ не влизат в противоречие с цели по опазване на околната среда;
- ПТГС и ТСИМ интегрират относимите цели по опазване на околната среда на национално и международно ниво и ще допринесат за постигането им. В това число в ПТГС и ТСИМ са интегрирани и са предвидени мерки и дейности, които ще имат пряк и непряк **принос към изпълнение на целите от стратегически документи на национално и**

европейско ниво за ограничаване изменението на климата, адаптация към изменящия се климат, опазване и устойчиво ползване на водите, преход към кръгова икономика, ограничаване и контрол на замърсяването, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемите (*екологичните цели в обхвата на принципа за ненанасяне на значителни вреди*);

- Някои екологични цели са относими към етапа на изпълнение на ПТГС и ТСИМ и следва да се съобразяват при изготвяне и реализиране на проектните предложения.

6. Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави

В т.6 на доклада за ЕО е направена оценка на очакваните въздействия от реализирането на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве на двете нива, които програмата и стратегията идентифицират (стратегическо ниво и ниво „мерки/дейности“), като са взети предвид характера на взаимодействието и синергията между различните въздействия, а именно: вторични, кумулативни (разгледани в отделна подточка 6.3), едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици.

Стратегическо ниво:

- За ПТГС това включва оценка на въздействието на *Приоритетите и Специфичните цели*;
- За ТСИМ това включва оценка на въздействието на *Визията, Стратегическата цел и Специфичните цели*.

Ниво „мерки/дейности“:

- За ПТГС това включва оценка на въздействието на *дейностите/инвестициите/стратегическия проект, обект на подкрепа*;
- За ТСИМ това включва оценка на въздействието на *мерките*.

За целите на Нетехническото резюме е представена обобщена информация за оценените въздействия:

6.1. Оценка на вероятните въздействия на Стратегическо ниво

6.1.1. За ПТГС

Компонент/ Фактор на околната среда	Приоритет 1 По-зелен граничен регион (екологосъобразна инфраструктура)	Специфична цел 1.1. Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване	Приоритет 2 По-свързан граничен регион (връзки за комуникация, разширен достъп до основната TEN-T) Специфична цел 2.1. Развитие на климатично устойчива, интелигентна и интермодална национална, регионална и местна мобилност, включително подобрен достъп до TEN-T и трансгранична мобилност	Приоритет 3 Интегрирано развитие на граничния регион (интегрирано териториално развитие на регионите)
	Въздействие			
Климат, Изменение на климата,	Пряко, дългосрочно положително въздействие, свързано с увеличаване на площта на зелените площи като поглътители на CO ₂ . Приоритетът и специфичната цел не са свързани с увеличаване на емисиите от парникови газове, а поглъщането им. Екологосъобразната инфраструктура е с принос към повишаване на устойчивостта към изменящия се климат.		Отрицателно, локално, продължително, обратимо, пренебрежимо и с ниска степен (предвид разредоточаване на трафика през границата като цяло) на въздействие от увеличаване на автомобилния трафик в конкретни райони при подобряване на достъпа до основна TEN-T мрежа.	Косвено положително въздействие в резултат на повдигане на екологично поведение за използване на възобновяеми източници на енергия..
Адаптация към изменящия се климат	Екологосъобразната инфраструктура е с принос към повишаване на устойчивостта към изменящия се климат.		Положително по отношение на адаптацията към изменящия се климат в резултат на развитието на климатична устойчивост на мобилността.	Интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики за ограничаване изменението на климата и адаптация към последиците от изменящия се климат.
Качество на атмосферния въздух	Положително, дългосрочно, пряко въздействие от увеличаването на зелените площи, които имат роля за подобряване на проветривостта и задържане на атмосферни замърсители.		Отрицателно, продължително, обратимо, пренебрежимо и с ниска степен (предвид разредоточаване на трафика през границата като цяло) на въздействие от увеличаване на автомобилния трафик в	Интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

			конкретни райони при подобряване на достъпа до основна ТЕН-Т мрежа.	при устойчивото подобряване на КАВ.
Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите Риск от наводнения	Приоритетът е свързан с пряко, дългосрочно положително въздействие по отношение на повърхностните води, СОЗ, уязвимите зони и др. Развитието на зелените площи е свързано с косвено, дългосрочно подобряване качеството на водите, ЗЗВ, намаляване на замърсяването на отпадъчните води, както и на риска от наводнения. Не се очаква въздействие върху подземните води.	Приоритетът е свързан с пряко, дългосрочно положително въздействие по отношение на повърхностните води, СОЗ, уязвимите зони и др. Развитието на зелените площи е свързано с косвено, дългосрочно подобряване качеството на водите, ЗЗВ, намаляване на замърсяването на отпадъчните води, както и на риска от наводнения. Не се очаква въздействие върху подземни води.	Приоритетът и целта нямат съществено и пряко отношение към управлението на водите, ЗЗВ и риска от наводнения.	Приоритетът е с непряко положително, първично, дългосрочно въздействие към трансграничните повърхностни водни тела, СОЗ, чувствителните зони, уязвимите зони и при наводнения, като интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на информация, опит и добри практики, в т.ч. по управление на водите
Земни недра	Приоритетът няма пряко отношение към земните недра, но е свързан с косвено положително въздействие – увеличаването на зелените площи е превантивна мярка срещу ерозия и свлачища.	Аналогично на въздействието на ниво Приоритет	Не се очаква въздействие	Не се очаква въздействие
Почви Земеползване	Приоритетът не е свързан с отрицателно въздействие по отношение на почвите. Увеличаването на зелените площи ще има положителен дълготраен ефект върху състоянието на почвите в тези райони и ще допринесе за опазване на техните функции и тяхното рационално използване.	Специфичната цел е с пряко, положително постоянно, дългосрочно въздействие по отношение на опазване на почвите и подобряване на състоянието им, предвид че предвижда намаляване на съществуващите форми на деградация в т.ч. и замърсяването.	Подобрената мобилност и достъп до ТЕН-Т мрежата са свързани с преки отрицателни, в повечето случаи необратими въздействия върху почвената покривка за нови проекти – свързано с почвено запечатване. Степента на въздействие може да се определи на ниво „проектно предложение/проект“, като при всички случаи следва за такива проекти да се предвиждат мерки за опазване и максимално съхраняване на почвите.	Интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики, в т.ч. по управление на почвите и планиране на земеползването.
Растителност	Въздействието е пряко, положително, необратимо,	Целта е пряко насочена към защита и опазване на биоразнообразието и	Приоритетът и целта са без пряко отношение към биологичното разнообразие	Интегрираното развитие благоприятства

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

	постоянно, свързано с увеличаване на зелените площи в градската и извънградска среда, при условие, че не се ползват инвазивни и чужди и нетипични за района видове.	в тази връзка не се очакват отрицателни, а единствено положителни въздействия за растителността, животинския свят и защитените зони и територии	и защитените зони и територии – подобрената мобилност като цяло е свързана с по-ограничено въздействие върху околното биоразнообразие в сравнение с настоящото състояние на пътната инфраструктура, при взимане на адекватни мерки за опазване на биоразнообразието и спазване на установените режими в защитените зони и територии.	развитието и обмяната на опит и добри практики, в т.ч. по опазване на биоразнообразието. Аналогично на въздействието по отношение на биоразнообразието, защитените територии и зони.
Животински свят	Косвено положително въздействие, в резултат на увеличената растителност, която ще благоприятства настаняването на животински видове.			
Защитени зони Защитени територии	Косвено положително въздействие, предвид че в защитените зони и територии се поддържа и опазва естествената растителност и местообитания и не се предполага реализиране на дейности по приоритета в защитени зони и територии. В случай на реализиране на такива дейности, те следва да са изцяло съобразени с установените режими и допустими дейности в съответната зона/територия.			
Ландшафт	Изцяло положително, дългосрочно въздействие за всички територии, в които ще се реализират дейности по приоритета, свързано с подобряване на градските и извънградски ландшафти, тяхната рекреационна	Изцяло положително, дългосрочно, пряко въздействие, свързано с опазване на естествените природни ландшафти, развитието на зелена инфраструктура, подобряване на качеството на ландшафта в градските райони.	Аналогично на въздействието върху биоразнообразието.	Интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики в различни сфери на дейност, което ще има непряко положително въздействие и върху

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

	стойност. Следва внимателно да се подбират използваните растителни видове, с оглед: - недопускане настаняването на инвазивни и чужди видове, особено в близост до територии с ценен и/или с природозащитен статут естествен ландшафт; - изборът на видове да е съобразен с прогнозите за последиците от изменението на климата – засушаване, екстремни метеорологични явления, с оглед гарантиране на устойчивост.			ландшафта в трансграничния регион.
Материални активи	Приоритетът е свързан пряко с дългосрочно положително въздействие по отношение на материалните активи. Изграждането на градски и извънградски зелени площи, в т.ч зелени площи за управление на водите и др., ще допринесе благоприятно за дългосрочното развитие и облагородяване на урбанизираната инфраструктура и повишаване стандарта на живот на населението.	Специфичната цел е свързана пряко с дългосрочно положително въздействие по отношение на материалните активи, свързано с облагородяване и подобряване устойчивостта на урбанизираната инфраструктура и повишаване стандарта на живот на населението.	Реализирането на приоритета и на специфичната цел ще има изключително пряко положително въздействие, чрез изграждане на съвременна, климатично устойчива инфраструктура, която да облекчи нарастващия трафик на хора и стоки между двете страни, укрепване на комуникационните връзки, подобряване и разширяване на достъпа до основната ТЕН-Т мрежа.	Интегрираното развитие е свързано и с интегрирано, по-устойчиво определяне на нуждите от инвестиции в материални активи. Очаква се положително въздействие за територията от обновени активи, които са пощадящи за околната среда и човешкото здраве.
Културно-историческо наследство	Няма отношение към културното наследство. Не се очаква въздействие.	Не се очаква въздействие върху обекти на културно-историческото наследство.	Не се очаква въздействие по принцип върху приоритета и специфичната цел. Съществува вероятност за нови	Интегрираното развитие ще допринесе за обмяна на опит, добри практики

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

			проекти/трасета да се установят нерегистрирани до момента културни ценности. Проектите, свързани с подобряване на мобилност следва да бъдат предхождани от проучвания за наличие на археологически обекти.	и развитие на дейности, свързани с опазване на културното наследство.
Вредни физични фактори	Приоритетът има пряко отношение към фактора шум. Зелените площи имат съществена роля за редуциране и поглъщане на шума. Очакваното въздействие е положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион.	Приоритетът има пряко отношение към фактора шум. Зелената инфраструктура/площи имат положителен ефект за ограничаване на шумовото натоварване и въздействие върху околната среда и населението на региона, включен в обхвата на ПТГС и ТСИМ. Очакваното въздействие е положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион.	Очакваното въздействие по отношение на шума се определя като положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион, в резултат на подобрената и устойчива мобилност. Не се очаква възникване на здравен риск за населението в района. Не се очаква въздействие върху останалите вредни физични фактори.	Интегрираното развитие е свързано с облекчаване на нарастващия трафик на хора и стоки между двете страни, което води до разсредоточаване на шума от транспортния трафик и е с положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно въздействие за разглеждания регион. Приоритетът няма отношение към другите вредни физични фактори.
Отпадъци	Приоритетът не е свързан с отрицателно въздействие по отношение на отпадъците. Развитието на зелените площи не е свързано с генериране на опасни отпадъци или отпадъци в значими количества.	Специфичната цел е с положително въздействие по отношение на управлението на отпадъците, предвид че предвижда намаляване на всички форми на замърсяване. Няма потенциал за отрицателно въздействие.	Приоритетът и специфичната цел са без пряко отношение към управлението на отпадъците, като мобилността не е свързана и с генериране на значими количества отпадъци (основни отпадъчни потоци са строителните отпадъци).	Приоритетът няма пряко отношение към отпадъците, но териториалното сближаване благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики, в т.ч. по управление на отпадъците
Опасни химични вещества и	Приоритетът няма отношение към опасните химични вещества и риска от големи аварии. Не се очаква въздействие.	Специфичната цел не е свързана с въздействие на опасни химични вещества и риск от големи аварии.	За новите обекти следва да се предвиди: - Осигуряването на безопасни разстояния на намиращите се в района предприятия и/или съоръжения с висок и нисък рисков потенциал от възникване на голяма авария.	Интегрираното развитие благоприятства развитието и обмяната на опит и добри практики, в т.ч. по управление на

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

риск от големи аварии			- Предприемане, при необходимост, на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда, в случай на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал	опасните химични вещества и риска от големи аварии
Население Човешко здраве Риск от инциденти	Положително въздействие върху населението и опазване на здравето, както и профилактика на риска от инциденти	Положително въздействие, аналогично на въздействието на ниво Приоритет.	Подобрената, устойчива мобилност е свързана с намален риск от инциденти, подобрената свързаност – с подобрени условия на живот за населението. Въздействието е непряко, положително, дългосрочно.	Интегрираното развитие е с непряк положителен ефект за населението, поради произтичащото от целта намаляване на неравенствата и подобряване качеството на живот.
Обобщение за въздействието:	<i>Приоритетът не е свързан с отрицателни, а с изцяло положително, дългосрочно въздействие върху компонентите и факторите на средата.</i>	<i>Специфичната цел не е свързана с отрицателни, а с изцяло положително, дългосрочно въздействие върху компонентите и факторите на средата.</i>	<i>Приоритетът и специфичната цел са с положително въздействие за повечето компоненти и фактори на средата, тъй като подобрената мобилност и свързаност водят до разсредоточаване на трафика, подобряване и облекчаване на трафика, повишаване на безопасността и намаляване на риска от инциденти, ограничаване на емисиите (сравнено с натоварените, нископроходими пътища). Рискове от неблагоприятно въздействие съществуват за компонентите и факторите на средата на ниво „конкретни проектни предложения/проекти“</i>	<i>Интегрираното развитие на граничния регион е свързано с обмяна на информация и опит, извършване на съвместни дейности при съобразяване на комплекс от аспекти (интегрираност на дейностите), част от които е опазването на околната среда и човешкото здраве. Очаква се положително въздействие от реализиране на приоритета.</i>

6.1.2. За ТСИМ

Компонент/ Фактор на околната среда	<i>Визия: Територията на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Република Северна Македония – място за утвърждаване и стабилност на културно-историческата реалност чрез съвместни усилия за взаимноизгодно сътрудничество, социално-икономическо сближаване и устойчиво развитие</i>	<i>Стратегическа цел : Постигане на интегрирано териториално развитие с акцент върху конкурентоспособността и развитието на туризма</i>	<i>Специфична цел 1.1. Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата</i>	<i><u>Специфична цел 1.2:</u> Разработване на привлекателен туристически продукт за целия сезон чрез интелигентни решения, които гарантират всеобщ достъп и участие.</i>
Въздействие				
Климат, Изменение на климата,	Косвено положително въздействие предвид обучение за екологосъобразно поведение и за използване на ВЕИ.	Не се очаква въздействие .		Отрицателно, локално, временно, обратимо с ниска степен въздействие при увеличен транспортен трафик, свързан с туристо-потока в зони с ненакърнена въздушна среда.
Качество на атмосферния въздух				
Адаптация към изменящия се климат	Визията определя косвено положително въздействие, в резултат на сътрудничеството за устойчиво развитие на региона, в т.ч. климатична устойчивост.	в резултат на подобрената конкурентоспособност, свързано с ограничаване на емисиите на вредни вещества, в т.ч. парникови газове в атмосферата и повишаване на устойчивостта/адаптация към изменящия се климат. Развитието на туризма се свързва с вторично отрицателно въздействие, свързано с увеличен туристопоток, съответно транспортен трафик до		

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

		<p>обектите. Емисиите са незначителни като количество.</p> <p>При разработване на туристическите продукти следва да се съобразят последиците от изменението на климата, в т.ч. прогнозите за недостиг на вода, риск от горски пожари, наводнения и други неблагоприятни метеорологични явления, като се гарантира устойчивост на туристическата инфраструктура и обекти.</p>		
<p>Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите Риск от наводнения</p>	<p>Визията определя непряко положително, дългосрочно, постоянно въздействие върху повърхностните води, ЗЗВ и снижаване риска от наводненията предвид съвместните усилия за взаимноизгодно сътрудничество, сближаване и устойчивото развитие.</p>	<p>Стратегическата цел има непряко положително, дългосрочно въздействие в резултат на интегрираното развитие, което довежда до екологосъобразно управление на водите, ЗЗВ и риска от наводнения.</p>	<p>От специфичната цел не се очаква въздействие при законосъобразно ползване и управление на водите, замърсените води, опазване на ЗЗВ и спазване на изискванията за предпазване от наводнения в процеса на икономическите дейности.</p>	<p>От специфичната цел не се очаква въздействие при законосъобразно ползване и управление на водите, замърсените води, опазване на зоните за защита на водите, съобразяване на районите с риск от наводнения и спазване на изискванията за предпазване от наводнения в процеса на ползване на туристическия продукт.</p>
Земни недра	Не се очаква въздействие.			
<p>Почви Земеползване</p>	<p>Визията определя непряко положително, дългосрочно, постоянно въздействие върху почвите и земеползването в пограничните райони, снижаване риска от деградация на почвата, предвид съвместните усилия за взаимноизгодно сътрудничество, сближаване и устойчивото развитие.</p>	<p>Стратегическата цел има непряко положително, дългосрочно въздействие в резултат на интегрираното развитие, което ще спомогне за устойчиво екологосъобразно управление на земите и опазване на почвените ресурси.</p>	<p>От специфичната цел не се очаква въздействие при законосъобразно ползване и управление на земите и почвите и спазване на изискванията за защита от деградация в процеса на икономическите дейности.</p>	<p>От изпълнението на специфичната цел се може да се очаква потенциално косвено дългосрочно отрицателно въздействие върху почвите (механични въздействия – запечатване, уплътняване, ерозия и др.) в процеса на ползване на</p>

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

				туристическия продукт, ако не се спазват предвидените мерки за законосъобразно ползване и управление на земите и почвите.
Растителност	Визията за устойчиво развитие предполага положително въздействие върху биологичното разнообразие като цяло, в т.ч. при такова развитие не се очакват отрицателни въздействия върху предмета и целите на опазване на защитените територии и зони.	Стратегическата цел в частта ѝ за конкурентоспособността като цяло не предполага настъпване на съществени отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие, в т.ч. защитените територии и зони в териториалния обхват на програмата, като при ефективно насърчаване на интегрираното икономическо и екологично развитие чрез подходящи и благоприятни за околната среда практики, дори може да се очакват положителни ефекти в по-слабо развитите и рядко населени райони – развитието на конкурентоспособността е свързано с технологични подобрения с положително отражение върху околната среда като цяло и в частност – върху биологичното разнообразие, защитените територии и зони.	Аналогично на въздействието на Стратегическата цел в частта за конкурентоспособност.	Аналогично на въздействието на ниво Стратегическа цел в частта за развитието на туризма. От изключително значение са параметрите, местоположението и същността на съответния туристически продукт, които на ниво Специфична цел не са определени и това не позволява точно определяне на степента на въздействие.
Животински свят				
Защитени зони Защитени територии		Туристическата дейност и свързаният с нея туристопоток са свързани като цяло с риск от неблагоприятно въздействие върху биоразнообразието, в т.ч. защитените зони и територии, поради унищожаването на растителни видове – пряко, чрез събиране, утъпкване, което води до уплътняване на почвата, безпокойство на животинските видове. При условие, че това се осъществи по устойчив начин в съответствие с		

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

		природозащитното законодателство, нормативни и административни актове на двете държави, като се включат и информационни кампании за популяризиране на биологичното разнообразие в района и повишаване на информираността за неговата стойност и ползи за екосистемите и живота на местното население, потенциалните отрицателни въздействия могат да се сведат до допустима степен.		
Ландшафт	Целите за стабилност, сътрудничество и устойчиво развитие са свързани с подобряване на условията на средата, в т.ч. устойчиво развитие на ландшафта.	Аналогично на въздействието върху растителността, животинския свят, защитените зони и територии в частта на целта за конкурентоспособност. В частта на целта за развитие на туризма два потенциални аспекта на въздействие: - положителен, свързан с облагородяване и поддържане на ландшафта около и в рамките на туристическите обекти – културните ценности; - отрицателен – при несъобразяване на туристическия капацитет на средата и претоварване, което ще доведе до замърсяване, съответно нарушаване на качествата на ландшафта.	Аналогично на въздействието върху растителността, животинския свят, защитените зони и територии.	Развитието на туризма има два потенциални аспекта на въздействие: - положителен, свързан с облагородяване и поддържане на ландшафта около и в рамките на туристическите обекти – културните ценности; - отрицателен – при несъобразяване на туристическия капацитет на средата и претоварване, което ще доведе до замърсяване, съответно нарушаване на качествата на ландшафта.
Материални активи	Визията определя пряко положително въздействие, предвид факта, че за постигане утвърждаването на стабилност, културно-историческата реалност, взаимноизгодно сътрудничество, социално-икономическо сближаване и устойчиво развитие, се предвиждат целенасочени мерки за изграждане на нови и/или	Дългосрочно положително въздействие по отношение на материалните активи, предвид предвидените инвестиции за повишаване конкурентоспособността и развитието на туризма	Пряко, изцяло положително въздействие на специфичната цел - повишената конкурентоспособност и добрата бизнес среда се постигат с инвестиции в материални активи и обновяване на материалните	Целта се базира основно на целеви дейности насочени към подобряване на съществуващите и/или създаване на нови екологосъобразни дълготрайни материални активи, чрез

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

	подобряване на вече съществуващите материални активи в трансграничния регион.		активи, при отчитане на екологичните съображения, стандарти и изисквания.	целенасочени инвестиционни пакети, водещи до положителен ефект по отношение на ефективността, свързаността на инженерната и транспортна инфраструктура. Реализирането на целта ще има пряко положително дългосрочно въздействие.
Културно-историческо наследство	Визията съобразява необходимостта от опазване и използване на потенциала на културно-историческото наследство, което е положително като въздействие.	Дългосрочно, положително и пряко въздействие, свързано с осигуряването на средства за опазване и развитие на обектите на културното наследство.	Не се очаква въздействие.	Изцяло положително, дългосрочно въздействие, свързано с опазване, популяризиране и поддържане на състоянието на културните ценности.
Вредни физични фактори	Положително въздействие в резултат на действия за устойчиво развитие, при което се очаква ограничаването на източниците и нивата на шум.	Повишаването на конкурентоспособността е свързано и с намаляване на вредностите от предприятията, в т.ч. се очаква понижаване на шумовите нива, както и на действащите други вредни физични фактори. Развитието на туризма не е свързано с високи нива на шум и действие на други вредни физични фактори.	Аналогично на въздействието на „Визия“ в частта за конкурентоспособност.	Развитието на туристически продукти не е свързано с неблагоприятно въздействие на вредни физични фактори.
Отпадъци	Визията определя косвено положително въздействие, предвид че устойчивото развитие включва и екологосъобразното управление на отпадъците.	Косвено положително въздействие в резултат на подобряване на конкурентоспособността. Туризмът не е свързан с генериране на съществени количества отпадъци.	Не се очаква въздействие при законосъобразно управление на отпадъците от икономическите дейности.	Развитието на туристически продукт не предполага дейности, свързани с генериране на значими количества отпадъци, съответно не се очаква отрицателно

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

			въздействие при спазване на законодателството по управление на отпадъците.
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Аналогично на въздействието по фактор „отпадъци“.	Не се очакват отрицателни въздействия	
Население Човешко здраве Риск от инциденти	Социално-икономическото сближаване е с положителен ефект върху условията и качеството на живот на населението в региона, предвид че социалните и икономически фактори са основните фактори на здравния риск. Наред с това целта за устойчиво развитие ще гарантира и подобряване на околната среда и ограничаване на неблагоприятните за здравето фактори.	Повишаването на конкурентоспособността на местната икономика и подобряването на бизнес средата в региона ще го направи по-привлекателен за хората, ще повиши качеството им на живот, благополучието им, което е със значително положително, макар и косвено отражение върху здравето им. Развитието на туризма по презумпция е с положително въздействие за човешкото здраве, тъй като предоставя възможност за рекреация и отдих.	
Обобщение за въздействието:	Интегрираното развитие при обхващане на аспектите на икономическото, социалното и екологичното развитие представлява устойчиво развитие, което е изцяло положително за околната среда и здравето на населението в региона.	<i>Не се очакват значителни отрицателни въздействия. Очаква се основно непряко положително въздействие от повишаване на конкурентоспособността, свързано с подобреното състояние на предприятията на местната икономика в сравнение със сегашното им състояние, в т.ч. отделяне на по-малко вредности в околната среда и подобряване качеството на живот на населението. Развитието на туристически продукти с използване на обектите на културно-историческото наследство има потенциал за отрицателно въздействие върху въздуха, почвите, биологичното разнообразие и ландшафта, в случай на несъобразяване на поемния капацитет на средата. Степента на това въздействие зависи от точните параметри, местоположение и мащабност на конкретния туристически продукт. В тази връзка следва изборът за развитие и реализиране на туристическите продукти да се базира на оценка на въздействието върху околната среда, и да се предприемат мерки за недопускане на значителни отрицателни въздействия. По отношение на останалите компоненти и фактори въздействието е от неутрално до положително.</i>	

6.2. Оценка на вероятните въздействия на ниво „дейности/мерки“

6.2.1. За ПТГС

А. Дейности/инвестиции, обект на подкрепа по Приоритет 1:

Компонент/ Фактор на околната среда	<i>Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие</i>	<i>Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (трети и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие</i>	<i>Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие</i>	<i>Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)</i>
Въздействие				
Климат, Изменение на климата, Качество на атмосферния въздух	Тези инвестиции са свързано с генериране основно на прахови емисии по време на изграждането им и газови емисии от строителната техника. Очаква се временно отрицателно, локално въздействие.			
Адаптация към изменящия се климат	Зелените площи не създават рискове по отношение на адаптацията, напротив – благоприятстват за повишаване на устойчивостта срещу	Пряко, дългосрочно, кумулативно с останалите дейности по приоритета, положително въздействие, свързано с увеличаване на зелените площи – поглъщители на CO ₂ и подобряване на микроклимата. Зелените площи не създават рискове по отношение на адаптацията, напротив – благоприятстват за повишаване на устойчивостта срещу		Положително въздействие по отношение изменението на климата, свързано с увеличаване на зелените площи като поглъщители на CO ₂ .

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
	последниците от изменящия се климат.	последниците от изменящия се климат. Способстват за по-добра проветривост, защита от силни ветрове при бури, задържане на снежна покривка, подобряване на влагозадържащата способност на почвата.		Положително въздействие по отношение на адаптацията към изменението на климата, свързано с намаляване на риска от наводнения и подобряване устойчивостта на градската инфраструктура (благодарение подобряването на оттичането на дъждовните води).
Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите	Изграждането на зелените площи няма потенциал за отрицателно въздействие. Поддържането на зелените площи при изграждане на зелени площи е свързано с използване на почвени подобрители и препарати за растителна защита. При спазване на нормите за употреба не се очаква отрицателно въздействие на дейността върху повърхностните води, ЗЗВ. Дейностите нямат отношение към риска от наводнения.			Изграждането на зелени площи за управление на водите има пряко положително, постоянно, дългосрочно въздействие върху повърхностните води, зоните за защита на водите, както и за

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
Риск от наводнения				сnižаване на риска от наводнения. Поддържането на зелените площи при изграждане на зелени площи е свързано с използване на почвени подобрители и препарати за растителна защита. При спазване на нормите за тяхната употреба не се очаква отрицателно въздействие на дейността върху повърхностните води и ЗЗВ.
Земни недра	Не се очаква пряко въздействие. Зелените площи са свързани с косвено благоприятно въздействие, свързано с намаляване на риска от ерозия и свличане на земни маси.			
Почви Земеползване	Изграждането на зелените площи няма потенциал за отрицателно въздействие при положение, че земеползването е на нископродуктивни земи и не се засягат висококачествени плодородни почви. Поддържането на зелените площи при изграждане на зелени площи е свързано с			

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
	използване на минерални торове и препарати за растителна защита При спазване на нормите за употребата им не се очаква отрицателно въздействие на дейността върху качеството на почвите.			
Растителност	Пряко положително въздействие, свързано с увеличаване на зелената покривка в населените места. Няма отношение към естествената растителност и местообитания.	Положително въздействие, свързано с осигуряване на свързаност на растителността и местообитанията на видове. Следва да се ползват характерни за района, местни видове, да не се допуска използване на инвазивни и чужди, нетипични за района видове.		Положително въздействие, в резултат на използване на зелена вместо традиционната сива инфраструктура. Следва да се ползват местни, устойчиви на последиците от климатични изменения видове.
Животински свят	Увеличаването на зелените площи в населените места е положително по отношение на синантропните видове и подобряване на устойчивостта на градските екосистеми.	Косвено положително въздействие, свързано с ограничаване на съществуващата фрагментация, ограничаване на шума и безпокойството.	Аналогично на въздействието върху растителността.	Аналогично на въздействието върху растителността.

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (трети и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
Защитени зони Защитени територии	Не се очаква въздействие.	Неутрално до положително въздействие при съобразяване на дейностите с режимите и допустимите дейности в защитените зони и територии. В близост до такива територии и зони не следва да се използват инвазивни, чужди видове, а само местни, характерни за района.	Не се очаква въздействие	Аналогично на въздействието върху растителността.
Ландшафт	Пряко положително въздействие за подобряване визуалността и качествата на ландшафта на населените места.	Изцяло положително, пряко, дългосрочно въздействие, кумулативно с другите дейности по приоритета – подобряване на качеството, в т.ч. привлекателността на ландшафта в градските и крайградските райони		Положително въздействие, свързано с използване на зелена, вместо традиционната сива инфраструктура за управление на водите и ограничаване на риска от наводнения – по-висока

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
				естетическа и екологична стойност на ландшафта.
Материални активи	Изграждането на зелени площи е инвестиция в екологична инфраструктура, водеща до облагородяване на съществуващите урбанизирани територии, както и повишаване стандарта на живот. При реализирането на съответните дейности следва да се спазват изискванията на местното законодателство за териториално устройство и околна среда, както и да са съобразени действащите общи и подробни устройствени планове на конкретните локации.			
Културно- историческо наследство	Не се очаква въздействие.			Косвено положително въздействие за обектите, в близост до места, където ще бъде изградена такава зелена инфраструктура, предвид ограничаване на риска от наводнения на обекти на културното наследство в тези райони.

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
Вредни физични фактори	Пряко положително въздействие от предвидените зелени площи за шумозащита.	Изграждането на зелени площи ще има положителен ефект за ограничаване на шумовото натоварване и въздействие върху околната среда и населението на трансграничния регион.		
Отпадъци	Изграждането на зелени площи е свързано с генериране основно на отпадъци от група 20 02 – отпадъци от паркове и градини, включващи биоразградими отпадъци с код 20 02 01, почва и камъни 20 02 02 и други бионеразградими отпадъци 20 02 03. Налични са компостиращи съоръжения за третиране на биоразградимите отпадъци, останалите могат да се депонират на депа за инертни материали. Не се очаква отрицателно въздействие от подобни отпадъци.			
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Поддържането на зелените площи е свързано с използване на почвени подобрители и препарати за растителна защита, като при спазване на нормите за употреба не се очаква отрицателно въздействие.			
Население Човешко здраве	Косвено положително въздействие, свързано с подобряване	Положително въздействие, аналогично на предходната дейност, с разликата, че в	Аналогично на предходните дейности	Косвено положително въздействие, свързано с подобреното управление на

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Инвестиции в изграждането на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриуми, зелени настилки, зелени огради, шумови прегради и др.) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи в градските и крайградските райони, включително подобряване на връзките между зелените площи (триви и улични дървета/хедж, улични насаждения и зелени пояси, зелени и цветни площи, зелени брегове) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на естествени зелени градски зони (градски парк, исторически парк/градина, малък парк, зелено пространство в съседство, институционално зелено пространство, съоръжение за зелени спортове, гора, храсти и изоставени зони с участъци на дива природа) на базата на съвместна концепция/стратегии и планове за действие	Инвестиции в развитието на зелени площи за управление на водите (зелени покриви, пропускливи повърхности, създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливните тераси на реките)
Въздействие				
Риск от инциденти	привлекателността, микроклимата, ограничаване на шума в населените места.	крайградски територии изграждането на зелени площи ще предостави допълнителни възможности и територии за рекреация и отдих на населението.		водите и ограничаване на риска от наводнения.
Обобщение за въздействието:	Цялостно положително въздействие за повечето компоненти и фактори на средата. За останалите не се очаква въздействие.			Очаква се положително въздействие, свързано основно с подобреното управление на водите и ограничаване на риска от наводнения без значителни отрицателни въздействия

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

<ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за съвместни стратегии, планове за действие и концепции за разработване на нови инструменти, • Обмен на решения между съответните заинтересовани страни, съвместни дейности за изграждане на капацитет 	
Компонент/Фактор на околната среда	Въздействие
Разработването и последващото прилагане на стратегии и планове е с косвено положително въздействие за околната среда и човешкото здраве, в резултат на избора на най-добри решения, с доказан положителен ефект в съответната сфера на прилагане.	

Б. Стратегически проект, обект на подкрепа по Приоритет 2:

Стратегически проект: “Създаване на нов ГКПП Струмјани-Берово между Република България и Република Северна Македония”	
Компонент/Фактор на околната среда	Въздействие
Климат, Изменение на климата,	Отрицателно, локално, временно, обратимо, пренебрежимо и с ниска степен на въздействие през етапа на строителство на обектите и съоръженията, свързано с неорганизиран емисии на прах и изгорели газове от двигателите с вътрешно горене на строителната и транспортна техника.
Качество на атмосферния въздух	
Адаптация към изменящия се климат	По отношение на адаптацията, проектирането на елементите на проекта следва да се съобрази с прогнозите за последиците от изменението на климата, за да се гарантира устойчивост на инфраструктурата.
Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите	Не се очаква пряко отрицателно въздействие при законово ползване на повърхностни води и заустване на отпадъчни води, както и върху защитените зони за водите, нито се очаква нарастване на риска от наводнения. При преминаване през водни обекти следва това да става въз основа на съответните разрешителни за ползване на воден обект по приложимата нормативна уредба.

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Стратегически проект: “Създаване на нов ГКПП Струмјани-Берово между Република България и Република Северна Македония”	
Компонент/Фактор на околната среда	Въздействие
Риск от наводнения	
Земни недра	Не се очаква въздействие. Засегнатите от строителството съседни площи следва да бъдат рекултивирани, като се вземат мерки за недопускане на ерозионни процеси и свличания/срутвания на терена.
Почви Земеползване	Очаква се пряко отрицателно локално въздействие, което ще бъде краткосрочно при спазване на необходимите дейности и мерки (в резултат на процедурите по ОВОС) за опазване на почвените ресурси през всички фази – проектиране, строителство и експлоатация.
Растителност	<p>По-значителни потенциални отрицателни въздействия върху компонентите на биологичното разнообразие би могло да се очакват единствено от реализацията на дейностите, свързани с изграждане на нови пътища (водещи до ГКПП), в доста по-малка от рехабилитацията на съществуващи, както и при бъдещ интензивен трафик по тях (в резултат на интегрираното развитие на района). Трасето на път III-1008 Струмјани – ГКПП „Клепало“, в пограничния район на с. Клепало преминава през BG0000366 BG „Кресна-Илинденци“ по Директивата за местообитанията. С писмо Изх. № ЕО-17/29.06.2021 г. по отношение на изискванията на чл.31 от ЗБР компетентния орган е преценил, че като цяло Програмата за трансгранично сътрудничество 2021-2027 между България и Република Северна Македония и ТСИМ на този етап няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от мрежата Натура 2000. Предвид това, потенциалното очаквано въздействие върху компонентите на биологичното разнообразие от бъдещите дейности по разглежданата специфична цел при съобразяването им със законодателството насочено към опазване на природата в двете държави (конкретно за България ЗООС, Наредба за условията и реда за извършване на ОВОС, ЗБР, Наредба за ОС, ЗЗТ) може да се оцени като:</p> <p>Начин и степен на въздействие: Отрицателно, пряко (при изграждане на нови пътища) и непряко (при засилване на пътния трафик), до голяма степен обратимо при ефективно прилагане на природозащитното законодателство, слабо до умерено в рамките на допустимите граници.</p> <p>Териториален обхват на въздействие: В териториалния обхват на програмата в границите на подлежащата на рехабилитация и доизграждане пътна инфраструктура и в по-ниска степен в съседните ѝ територии);</p> <p>Продължителност на въздействие: Временно и краткотрайно при рехабилитацията и доизграждането на пътната инфраструктура, дълготрайно и периодично от трафика по нея (най-вече в светлата част на денонощието).</p>
Животински свят	
Защитени зони Защитени територии	В района на територията на Република България, в близост до ГКПП „Клепало“, са разположени защитени зони по Директивата за птиците и Директивата за хабитатите. Защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“ по Директивата за хабитатите се очаква същата да бъде засегната от трасето на новата пътна отсечка до ГКПП. Оценката на въздействието, в т.ч. върху предмета и целите на защитената зона ще бъдат предмет на процедурата по оценка на въздействие върху околната среда по смисъла на Директива 2014/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда и на оценка за съвместимост по смисъла на Директивата за хабитатите, като тези оценки са част от обхвата на стратегическия проект. В рамките на процедурата по ОВОС и ОС е необходимо да се осигури:

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Стратегически проект: “Създаване на нов ГКПП Струмяни-Берово между Република България и Република Северна Македония”	
Компонент/Фактор на околната среда	Въздействие
	<ul style="list-style-type: none"> - оценката на всички възможни алтернативни варианти на пътните трасета с оглед минимално засягане на защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000; - оценката за съвместимост да се извърши в съответствие с Чл.31 от ЗБР и изискванията на Наредбата за ОС, като задължително трябва да се съобрази и със специфичните цели за опазване на потенциално засегнатите защитени зони site-specific conservation objectives – SSCOs. В тази връзка при изготвянето на оценката за потенциално засегнатите зони следва да има вече изготвени и одобрени специфични цели за опазване в съответствие с изискванията и ръководствата на ЕК. - оценка на кумулативното въздействие върху компоненти и фактори на средата в резултат на реализиране на други инвестиционни предложения и съществуващи обекти (в т.ч. Автомагистрала "Струма" и жп линия "София-Кулата") в района на въздействие на проекта.
Ландшафт	<p>Транспортните инфраструктурни обекти са свързани с промени в ландшафтните доминанти. Всички дейности свързани със строителството на транспортната инфраструктура имат комбинирано, комплексно, кумулативно въздействие върху локалния ландшафт.</p> <p>Експлоатацията е свързана основно с визуално въздействие.</p>
Материални активи	<p>Проектът е свързан с изграждане на конкретен инфраструктурен обект, целта на който е да подобри регионалната свързаност и да стимулира икономическия растеж в трансграничния регион като предостави нова транспортна връзка за облекчаване на нарастващия трафик на хора и стоки, укрепване на комуникационните връзки, подобряване и разширяване достъпа до TEN-T мрежата.</p> <p>Реализирането на проекта ще окаже значително пряко положително въздействие върху материалите активи, от гледна точка на рехабилитация на вече изградената инфраструктура и изграждане на нова така, отговаряща на всички екологични изисквания и стандарти, както национални (на двете партниращи държави), така и на ниво ЕС. Проектът може да изисква провеждане на процедури по регулиране на собствеността и земите. Реализацията му следва да бъде съобразена изцяло с националните законодателства на партниращите държава в областта на териториалното устройство.</p> <p>Преди реализацията на инвестиционния проект, съответния ще бъде обект на процедиране по ОВОС и оценка за съвместимост, съгласно приложимото законодателство на двете държави.</p>
Културно-историческо наследство	<p>Преди започване на строителството е необходимо да се проведат теренни издирвания, при които да се локализируют застрашените археологически обекти по трасето на новия пътен участък. След това, преди началото на строителните работи трябва да се осъществят спасителни разкопки на всички обекти, които ще бъдат засегнати от строителството (в случай на установяване на такива). В процеса на строителните дейности трябва да има наблюдение от археолози по цялото трасе.</p> <p>Експлоатацията не е свързана с въздействие върху културното наследство.</p>
Вредни фактори физични	<p>Проектът е свързан с генериране на шум от строителна и транспортна техника по време на строителните дейности. Въздействието е временно и обратимо, и в тази връзка незначително.</p> <p>Класът на пътя и заложената проектна скорост - до 40 km/h по време на неговата експлоатация, предполагат ниска интензивност на транспортните потоци, поради което очакваните еквивалентни нива на шум ще са под 50 dB(A) за деня и под 40 dB(A) за нощта.</p>

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Стратегически проект: “Създаване на нов ГКПП Струмјани-Берово между Република България и Република Северна Македония”	
Компонент/Фактор на околната среда	Въздействие
	Реализирането на проекта не предполага увеличаване на шумовото натоварване над допустимите норми. Не се очаква възникване на здравен риск за населението в района.
Отпадъци	Проектът е свързан основно с генериране на строителни отпадъци по време на изграждането на обектите и подобектите. Експлоатацията не е свързана с генериране на отпадъци. Въздействието е незначително при спазване на действащото законодателство по управление на отпадъците.
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Проектът не изисква използването/съхранението/употребата на значими количества опасни химични вещества. Не се очаква увеличаване на риска от аварии в най-близките предприятия с нисък и висок рисков потенциал.
Население Човешко здраве Риск от инциденти	Краткотрайно и временно въздействие върху работещите на обекта по време на строителния процес – повишени нива на прах и изгорели газове от ДВГ, шум и локални вибрации от използваната строителна и транспортна техника. Въздействието е обратимо, и локализирано в границите на строителните площадки и трасета. В зависимост от отдалечеността до обекти, подлежащи на здравна защита, е възможен дискомфорт и за близкото население. В рамките на процедурата по ОВОС следва, при необходимост да се разгледат варианти на трасета и да се предложат мерки за недопускане на значително въздействие върху населението в района на обекта. За етапа на експлоатация основен възможен рисков фактор за нарушаване на комфорта на населението при преминаване на трасето в близост до населени зони и обекти, подлежащи на здравна защита, е акустичния шум, като съгласно оценката на вредните физични фактори, направена по-горе в таблицата, не се очакват превишения за зони с нормиран шумов режим.
Обобщение за въздействието: <i>За проекта към момента няма проведена процедура по ОВОС или ОС, като въз основа на наличната подробност може да се предположи, на база аналогични проекти, че се очаква незначително отрицателно въздействие по време на строителството, локално, до голяма степен обратимо, без кумулативен характер. Експлоатацията е свързана с незначително отрицателно до неутрално въздействие за някои компоненти и фактори на средата.</i>	

6.2.2. За ТСИМ

А. Мерки към Специфична цел 1.1.

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Съвместни дейности, насочени към повишаване на производствения капацитет на МСП, с цел превръщането на предприятията в по-екологични, по-дигитални и по-конкурентоспособни (технологична модернизация)	Съвместни дейности, насочени към подобряване знанията и уменията на МСП за работа в по-екологична, по-дигитална и по-конкурентна среда (придобиване на нови знания и умения, включително достъп до външни финанси);	Дейности, насочени към изграждане на ефективен процес на разработване на продукти (обхващащ всички стъпки - от концепция до пазарна реализация на съответния продукт) и достигане до нови пазари (маркетинг, предприемачество, интернационализация)
Въздействие			
Климат, Изменение на климата,	Очаква се положително въздействие, при прилагане високотехнологични производства, за които са характерни нискоемисионни технологии, изградени както по най-добрите практики, така и с най-добрите налични практики	Коствено положително при повишаване знанията и уменията за добра екологична практика, като например повишаване на енергийната ефективност и особено при реализацията на зелена трансформация в икономиката на района	Няма отношение към компонентите
Качество на атмосферния въздух			Няма отношение към компонентите
Адаптация към изменящия се климат	Преходът към кръгова икономика и ресурсна ефективност също са свързани с ограничаване емисиите на парникови газове. Следва финансираните проекти да са разработени по начин, който гарантира тяхната устойчивост на последиците от изменящия се климат.	Мярката не е свързана с пряко въздействие върху околната среда и човешкото здраве. Не се очакват и непреки отрицателни въздействия.	В резултат на дейностите се очаква разработените продукти да са с подобро качество, в т.ч. на процеса на производство, което да е ресурсо и енергийно ефективно, по-щадящо за околната среда. Очаква се тези продукти да са с по-дълготрайна употреба и да не са свързани с генериране на опасни отпадъци или отпадъци в големи количества.
Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите Риск от наводнения	Очаква се: - пряко положително въздействие върху количествата и качествата на повърхностните води, - непряко положително въздействие върху ЗЗВ, - отсъствие на въздействие върху риска от наводнения.	Непряко положително въздействие се очаква в резултат на повишените знания и придобити ключови умения, свързана с насочване на вниманието и на инвестициите към по-щадящи околната среда дейности, повишена	Тъй като на това ниво на подробност няма конкретни
Земни недра	Не се очаква въздействие.		
Почви Земеползване	Пряко положително въздействие, свързано с опазване на почвите.		

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Съвместни дейности, насочени към повишаване на производствения капацитет на МСП, с цел превръщането на предприятията в по-екологични, по-дигитални и по-конкурентоспособни (технологична модернизация)	Съвместни дейности, насочени към подобряване знанията и уменията на МСП за работа в по-екологична, по-дигитална и по-конкурентна среда (придобиване на нови знания и умения, включително достъп до външни финанси);	Дейности, насочени към изграждане на ефективен процес на разработване на продукти (обхващащ всички стъпки - от концепция до пазарна реализация на съответния продукт) и достигане до нови пазари (маркетинг, предприемачество, интернационализация)
Въздействие			
Растителност	Дейностите, произтичащи от мярката са с косвено положително въздействие върху биоразнообразието, защитените зони и територии поради технологичната модернизация. За новите дейности следва да се извършват приложимите процедури по ОВОС и/или ОС	екологосъобразност, кръгова икономика и ресурсна ефективност.	параметри и идентифицирани конкретни проекти не може да се оцени евентуалния риск от негативни въздействия. Проектите с инвестиционен характер подлежат на регламентираните превантивни процедури по реда на екологичното законодателство на двете държави. Аналогично на въздействието върху климата.
Животински свят	Пряко положително въздействие, свързано с опазване на почвите.		
Защитени зони Защитени територии	Дейностите, произтичащи от мярката са с косвено положително въздействие върху биоразнообразието, защитените зони и територии поради технологичната модернизация.		
Ландшафт			
Материални активи	За новите дейности следва да се извършват приложимите процедури по ОВОС и/или ОС аналогично на въздействието върху биологичното разнообразие. Мярката предполага пряко положително въздействие, свързано с интегриране на съвременните комуникационни и информационни технологии, изграждане на дигитални компетентности, технологично обновяване и внедряване на цифрови технологии в предприятията.		
Културно-историческо наследство	Не се очаква въздействие.		

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Съвместни дейности, насочени към повишаване на производствения капацитет на МСП, с цел превръщането на предприятията в по-екологични, по-дигитални и по-конкурентоспособни (технологична модернизация)	Съвместни дейности, насочени към подобряване знанията и уменията на МСП за работа в по-екологична, по-дигитална и по-конкурентна среда (придобиване на нови знания и умения, включително достъп до външни финанси);	Дейности, насочени към изграждане на ефективен процес на разработване на продукти (обхващащ всички стъпки - от концепция до пазарна реализация на съответния продукт) и достигане до нови пазари (маркетинг, предприемачество, интернационализация)
Въздействие			
Вредни физични фактори	Косвено положително въздействие, произтичащо от използването при модерните технологии мерки за ограничаване на генерирания шум. Не се очаква въздействие за останалите вредни физични фактори.		
Отпадъци	Пряко положително въздействие, свързано с намаляване на генерираните отпадъци, подходящо оползотворяване и превръщането им в ресурс.		
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Не се очаква въздействие.		
Население Човешко здраве Риск от инциденти	Въздействието е свързано и с подобряване качеството на околната среда от модернизацията на предприятията. Ситуирането на нови производствени обекти следва да се съобразява с близостта до зони и обекти, подлежащи на здравна защита, с цел недопускане на вредно въздействие върху здравето на хората в тези зони и обекти.		
Обобщение за въздействието:	<i>Като цяло непряко, дългосрочно, положително въздействие от технологичната модернизация. За новите дейности и свързаните с тях обекти следва да се извършват нормативно изискуемите превантивни процедури по ОВОС и оценка за съвместимост.</i>		

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компонент/ Фактор на околната среда	Съвместни дейности, насочени към повишаване на производствения капацитет на МСП, с цел превръщането на предприятията в по-екологични, по-дигитални и по-конкурентоспособни (технологична модернизация)	Съвместни дейности, насочени към подобряване знанията и уменията на МСП за работа в по-екологична, по-дигитална и по-конкурентна среда (придобиване на нови знания и умения, включително достъп до външни финанси);	Дейности, насочени към изграждане на ефективен процес на разработване на продукти (обхващащ всички стъпки - от концепция до пазарна реализация на съответния продукт) и достигане до нови пазари (маркетинг, предприемачество, интернационализация)
	Въздействие		
Обобщение за въздействието:	<i>Като цяло непряко, дългосрочно, положително въздействие от технологичната модернизация. За новите дейности и свързаните с тях обекти следва да се извършват нормативно изискуемите превантивни процедури по ОВОС и оценка съвместимост.</i>		

Б. Мерки по Специфична цел 1.2.

Компонент/ Фактор на околната среда	Дейности, насочени към подобряване на мобилността и свързаността на транспортната и инженерната инфраструктура чрез развитие на системи за алтернативно придвижване, включително мрежа от велоалеи, „черни“ горски и полски пътища	Дейности, насочени към разработване на всесезонни, интегрирани и устойчиви туристически продукти, придружени от конкурентни практики за брендиране и маркетинг, с цел да се развие потенциалът за трансграничен туризъм чрез увеличаване на икономическите ползи от устойчивото използване на ресурсите му, като се дава приоритет на защитата на околната среда	Дейности, насочени към рационализиране на използването на туристическите ресурси в региона, в т.ч. разработване на нови интегрирани регионални туристически продукти; инвестиции в инфраструктура и съоръжения за подпомагане на туристите; укрепване на връзките между природни и културни обекти; обучение на персонал на туристически
--	--	--	--

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприєдинителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

			атракции; подобряване на маркетинговите практики и марки
Въздействие			
Климат, Изменение на климата,	Очаква се положително въздействие, тъй като алтернативното придвижване е свързано с по-ниски нива на емисии на парникови газове.	Не се очаква въздействие	
Качество на атмосферния въздух	Изграждането на системи за алтернативно придвижване е свързано с генериране основно на прахови емисии по време на строителството и газови емисии от строителната техника. Очаква локално, временно отрицателно въздействие по време на изграждането им и изцяло положително въздействие по време на използването им.	Отрицателно, локално, временно, обратимо с ниска степен въздействие при увеличен туристо-поток в зони с ненакърнена въздушна среда.	Отрицателно, локално, временно, обратимо с ниска степен въздействие при увеличен туристо-поток в зони с ненакърнена въздушна среда, особено при „оф-роуд“ – туризъм.
Адаптация към изменящия се климат		При разработване на туристическите продукти следва да се съобразят последиците от изменението на климата, в т.ч. прогнозите за недостиг на вода, риск от горски пожари, наводнения и други неблагоприятни метеорологични явления, като се гарантира устойчивост на туристическата инфраструктура и обекти.	Степента на това въздействие зависи от параметрите, местоположението и мащабността на конкретния туристически продукт/услуга. В тази връзка следва изборът за развитие и реализиране на туристическите продукти/услуги да се базира на оценка на въздействието върху околната среда, и да се предприемат мерки за недопускане на значителни отрицателни въздействия на ниво „проектни предложения“
Повърхностни води Подземни води Зони за защита на водите Риск от наводнения	Очаква се слабо негативно, непряко, временно, дългосрочно въздействие върху хидроморфологичното състояние на реките и върху зоните за защита на водите при развитие на „черни“ горски и полски пътища, както е възможно и нарастване на риска от наводнения, вследствие на	Не се очаква отрицателно въздействие при правилно/законосъобразно упражняване на туристическите дейности.	Очаква се слабо негативно, непряко, временно, дългосрочно въздействие върху хидроморфологичното състояние на реките и върху ЗЗВ при развитие на „оф-роуд“ туризъм, както е възможно и незначително нарастване на риска от наводнения, вследствие на това.

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприєдинителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

	това. В тази връзка проектите следва да се предхождат от оценка на въздействието върху водите и риска от наводнения, за да се гарантира устойчивост и сигурност на инфраструктурата и безопасност за нейните ползватели.		
Земни недра	Не се очаква въздействие.		
Почви Земеползване	Очаква се потенциално слабо негативно, пряко, временно, дългосрочно въздействие върху почвите при развитие на „черни“ горски и полски пътища, като е възможно и нарастване на риска от ерозия – следва такива проекти да се предхождат от детайлни оценки на възможното въздействие и да се предприемат мерки за недопускане на значими отрицателни въздействия и риск за ползвателите на обектите.	Не се очаква отрицателно въздействие при правилно/законосъобразно упражняване на туристическите дейности.	Очаква се потенциално слабо негативно, пряко, временно, дългосрочно въздействие върху почвите при развитие на „ оф – роуд туризъм, като е възможно и незначително нарастване на риска от ерозия, вследствие на това.
Растителност	Въздействието има положителен и отрицателен аспект: - Положително е в сравнение с традиционната пътна инфраструктура, тъй като алтернативните начини на придвижване не са свързани с висока степен на безпокойство, фрагментация, пряко унищожаване на видове и местообитания; - В случай на развитие на алтернативна инфраструктура до ценни местообитания, находища на растителни видове, защитени зони и територии, обаче, е възможно тяхното значително засягане – степента на това засягане зависи от натовареността на трафика по тези	Туристическата дейност и свързаният с нея туристопоток са свързани като цяло с риск от неблагоприятно въздействие върху биоразнообразието, в т.ч. защитените зони и територии, поради унищожаването на растителни видове – пряко, чрез събиране, утъпкване, което води до уплътняване на почвата, безпокойство на животинските видове. От изключително значение са параметрите, местоположението и същността на съответния туристически продукт – тези параметри ще са ясни на етап – проектно предложение, като същото следва да е предмет на оценка на въздействието върху околната среда и защитените зони.	Въпреки, че алтернативните форми на туризъм са с ниска интензивност и натиск, предвид богатството на района на ценни, в т.ч. защитени и редки растителни видове, животински видове и местообитания, в т.ч. защитени зони и територии, за всяко отделно проектно предложение следва да се прави оценка на евентуалното въздействие, в т.ч. кумулативно върху биологичното разнообразие, защитените зони и територии, поради риск от засягане и унищожаване вследствие на туристическия натиск на растителни видове, местообитания, в т.ч. такива обект на опазване в защитени зони. В тази връзка следва особено внимание да се обърне на допустимостта/въздействието на конкретни маршрути за велотуризъм,
Животински свят			
Защитени зони Защитени територии			

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

	<p>алтернативни пътища, ценността на територията, уязвимостта на местообитанията и видовете. Всичко това следва да се вземе предвид в процеса на взимане на решение за одобряване на такива проектни предложения.</p>		<p>лов и риболов, и особено „оф-роуд“ туризъм. За да се избегнат значителни отрицателни въздействия в района, развитието на ловно-рибарските дейности в него следва да се осъществява с съответствие със Закона за лова, поднормативните актове към него и съгласувано с местните ловни дружинки. Развитието на туристическите пакети свързани с оф-роуд туризъм следва да е съобразено с режимите на ЗЗ и ЗТ в района, над 1/3 от който в българската си част е обхванат от ЗЗ по Директивата за местообитанията и в по-малка степен от ЗЗ по Директивата за птиците. Понастоящем в заповедите за обявяване на повечето от тези зони съществува забрана за „движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии (не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности)“, както и забрана за „провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища” . При условие, че това се осъществи по устойчив начин в съответствие с природозащитното законодателство, нормативни и административни актове на двете държави, като се включат и информационни кампании за популяризиране на биологичното</p>
--	---	--	---

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

			<p>разнообразие в района и повишаване на информираността за неговата стойност и ползи за екосистемите и живота на местното население, потенциалните отрицателни въздействия могат да се сведат до допустима степен, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> -отрицателно, до средно по степен, пряко и непряко, предимно обратимо при активно прилагане на мерки за устойчиво развитие; - в границите на някои от по-популярните и атрактивни туристически дестинации в района. - дълготрайно. -периодично, най-вече в сезонните туристически периоди.
Ландшафт	Въздействието е положително сравнено с традиционната пътна инфраструктура, алтернативните инфраструктури за придвижване се вписват по-добре в естествения околнен ландшафт и не са свързани с неблагоприятните въздействия на традиционната пътна инфраструктура.	<p>Развитието на интегрирани всесезонни туристически продукти има два потенциални аспекта на въздействие:</p> <ul style="list-style-type: none"> - положителен, свързан с облагородяване и поддържане на ландшафта около и в рамките на туристическите обекти – културните ценности; - отрицателен – при несъобразяване на туристическия капацитет на средата и претоварване, което ще доведе до замърсяване, съответно нарушаване на качествата на ландшафта. 	Аналогично на въздействието върху биоразнообразието, реализирането на проекти по мярката следва да се предхожда от оценка на въздействието върху околната среда, проектите да са съобразени с поемния капацитет и способностите за самовъзстановяване на ландшафта.
Материални активи	Мярката има пряко положително въздействие, предвид планираното изграждане на съвременна екологосъобразна транспортната и инженерната инфраструктура, чрез развитие на системи за алтернативно придвижване с цел подобряване на мобилността и свързаността в региона.	Развитието на атрактивен всесезонен туристически продукт чрез съвместни интелигентни решения с гарантиран достъп и участие на всички, се базира основно на целеви дейности насочени към подобряване на съществуващите и/или създаване на нови екологосъобразни дълготрайни материални активи, чрез целенасочени инвестиционни пакети, водещи до положителен ефект по отношение на ефективността,	Разработването на туристически пакети се базира основно на целеви дейности насочени към подобряване на съществуващите и/или създаване на нови екологосъобразни дълготрайни материални активи, чрез целенасочени инвестиционни пакети, водещи до положителен ефект по отношение на ефективността, свързаността на инженерната и транспортна инфраструктура. Реализирането на

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

		свързаността на инженерната и транспортна инфраструктура. Реализирането на мярката ще има пряко положително дългосрочно въздействие.	мярката ще има пряко положително дългосрочно въздействие.
Културно-историческо наследство	Не се очаква въздействие.	Изцяло положително, дългосрочно въздействие, свързано с опазване, популяризиране и поддържане на състоянието на културните ценности.	Не се очаква въздействие
Вредни физични фактори	Подобряването на мобилността и свързаността на транспортната и инженерната инфраструктура чрез развитие на системи за алтернативно придвижване, ще имат положителен ефект за ограничаване на шумовото натоварване и въздействие върху околната среда и населението на региона, включен в обхвата на ПТГС и ТСИМ.	Не се очаква въздействие	Не се очаква въздействие.
Отпадъци	С генериране на отпадъци е свързан единствено етапът на строителство. Не се очаква въздействие при законосъобразно управление на строителните отпадъци-	Не се очаква отрицателно въздействие при правилно/законосъобразно управление на генерираните от дейностите отпадъци	Не се очаква отрицателно въздействие при правилно/законосъобразно управление на генерираните от дейностите отпадъци
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите не са свързани с ползване и съхранение на химични вещества.		
Население Човешко здраве Риск от инциденти	Положително въздействие, свързано с предоставянето на възможност за физическа активност, спорт, отдих и рекреация, плюс – липса на източници на емисии и шум сравнено с традиционната пътна инфраструктура.	Развитието на туризма по презумпция е с положително въздействие за човешкото здраве, тъй като предоставя възможност за рекреация и отдих.	

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

<p>Обобщение за въздействието:</p>	<p>Въздействието като цяло е положително, тъй като алтернативното придвижване е по-екологосъобразно от традиционното – с транспортни средства, свързани с отнемане на значителни територии, шум, емисии на вредни вещества, в т.ч. парникови газове, по-значимо въздействие върху биоразнообразието.</p> <p>Конкретното местоположение и начин на изпълнение на дейностите по мярката, обаче, следва да се предхожда от оценка на възможното въздействие и в частност – върху водите, почвите, биологичното разнообразие, защитените територии и зони, с оглед недопускане на значими неблагоприятни въздействия.</p>	<p>Развитието на туристически продукти с използване на обектите на културно-историческото наследство има потенциал за отрицателно въздействие върху въздуха, почвите, биологичното разнообразие и ландшафта, в случай на несъобразяване на поемния капацитет на средата. Степента на това въздействие зависи от точните параметри, местоположение и мащабност на конкретния туристически продукт. В тази връзка следва изборът за развитие и реализиране на туристическите продукти да се базира на оценка на въздействието върху околната среда, и да се предприемат мерки за недопускане на значителни отрицателни въздействия на ниво „проектни предложения“. По отношение на останалите компоненти и фактори въздействието е от неутрално до положително</p>	<p>Аналогично на мярката 1.2.2., като риск от отрицателно въздействие има и по отношение на водите.</p>
---	---	--	---

<p>Дейности, насочени към разработване и прилагане на съвместни мерки за ограничаване на уязвимостта на услугите в туристическия сектор вследствие на пандемични и епидемични ситуации.</p>
<p align="center">Въздействие</p>
<p>Аналогично на въздействието на Специфична цел 1.2 на ТСИМ, развитието на разнообразни услуги в туристическия сектор има потенциал за отрицателно въздействие върху въздуха, почвите, биологичното разнообразие и ландшафта, в случай на несъобразяване</p>

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Дейности, насочени към разработване и прилагане на съвместни мерки за ограничаване на уязвимостта на услугите в туристическия сектор вследствие на пандемични и епидемични ситуации.

Въздействие

на поемния капацитет на средата. Степента на това въздействие зависи от точните параметри, местоположение и мащабност на конкретния туристически продукт/услуга. В тази връзка следва изборът за развитие и реализиране на туристическите продукти/услуги да се базира на оценка на въздействието върху околната среда, и да се предприемат мерки за недопускане на значителни отрицателни въздействия на ниво „проектни предложения“.

По отношение на останалите компоненти и фактори въздействието е от неутрално до положително.

Допълнителен положителен ефект за населението ще имат дейностите за ограничаване уязвимостта на услугите вследствие пандемични и епидемични ситуации, тъй като по този начин се очаква да се гарантират доходи за населението в такива периоди, т.е. да не се допуска влошаване икономическото състояние, от там и благосъстоянието и качеството на живот на заетите в засегнатите от такива ситуации сектори.

6.3. Кумулативно въздействие

По отношение на атмосферния въздух не се очаква отрицателно кумулативно въздействие – негативни ефекти за част от дейностите и мерките, свързани със строителство, са с локален обхват и обратими.

Положителен кумулативен ефект се очаква по отношение на климата от реализирането на дейностите и мерки за развитие на зелени площи, технологично обновяване, ресурсна и енергийна ефективност, контрол на замърсяването и преход към кръгова икономика, тъй като те са свързани с редуциране и поглъщане на емисии на парникови газове. ПТГС и ТСИМ не включват дейности, които самостоятелно или в комбинация да водят до значителни емисии на парникови газове. Положителен кумулативен ефект се очаква и по отношение на адаптацията към изменящия се климат от изпълнението на посочените дейности и мерки с благоприятно въздействие върху изменението на климата.

Не се очаква значително отрицателно кумулативно въздействие на върху водите на Стратегическо ниво на оценка на въздействията. Що се отнася до индикативните дейности, незначително отрицателно кумулативно въздействие може да се очаква върху зоните за защита на водите - санитарно – охранителните зони за питейни води.

В процеса на изпълнение на ПТГС и ТСИМ ще има положителни кумулативни въздействия върху повърхностните води в резултат на дейностите по Приоритет 1 на ПТГС и мерките за технологична модернизация по ТСИМ.

Изпълнението на ПТГС и ТСИМ може да бъде съпътствано от слаби отрицателни кумулативни въздействия върху повърхностните води. Тези въздействия се очаква да настъпят най-вече в хода на строителството на съоръженията.

Развитието на регионалната инфраструктура може да има слаби кумулативни отрицателни въздействия върху местата на опазване на водите съгласно чл. 119 от Закона за водите. Те се отнасят за бъдещи проекти, които ще се развиват по ПТГС и ТСИМ. Съчетанието на отрицателните и положителните слаби въздействия може да има слабо кумулативно въздействие върху количественото състояние в едно и също повърхностно водно тяло при:

-Едновременно извършване на строителни работи, предвидени по стратегически цели, инвестиционни приоритети, визии и мерки - Приоритет 1 – зелени площи от ПТГС и мерки 1.2.1 и 1.2.3 от ТСИМ;

-Едновременна експлоатация на съществуващи и новопостроени ВиК съоръжения.

Прогнозите за равнище стратегически цели, инвестиционни приоритети и специфични цели не предвиждат значимо отрицателно, кумулативно отрицателно въздействие върху повърхностните води, зони за защита на водите и риска от наводнения.

По отношение на **подземните води** не се очаква въздействие, в т.ч. кумулативно.

В процеса на изпълнение на някои дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ ще има положителни кумулативни въздействия върху **почвите** - Приоритет 1 – зелени площи от ПТГС и мярка 1.1.1 на ТСИМ).

Изпълнението на ПТГС и ТСИМ може да бъде съпътствано от слаби отрицателни въздействия върху почвите. Тези въздействия се очаква да настъпят най-вече в хода на строителството на съоръжения и обекти:

-Едновременно извършване на строителни работи по проектни предложения и други инвестиционни предложения;

-Едновременна експлоатация на съществуващи и новопостроени сглади, съоръжения и инфраструктура.

Прогнозите за равнище стратегически цели, инвестиционни приоритети и специфични цели не предвиждат значимо отрицателно, кумулативно отрицателно въздействие върху земите и почвите.

По отношение на **биоразнообразието**, неблагоприятно кумулативно въздействие е възможно при всички дейности и мерки, свързани със строителство на нови площи – степента зависи от конкретното проектно предложение, неговите параметри, местоположение, мащабност. Възможен е и отрицателен кумулативен ефект в резултат на развитието на нови туристически продукти в места, в които вече има туристически поток. Аналогична е прогнозата за кумулативно въздействие върху **ландшфта**.

По отношение на **защитените зони**, кумулативно въздействие е възможно, аналогично на това при биоразнообразието.

Не се очаква кумулативен ефект върху **защитени територии**, поради по-строгия режим на управление в тях, а именно – забрана за строителство.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие се определя като положително, кумулативно. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект за разглеждания регион, в т.ч. възникване на здравен риск за населението в района от действието на шума. По отношение на другите **вредни физични фактори**, не се очаква въздействие, в т.ч. кумулативно.

За обектите на **културното наследство** не се очаква кумулативно отрицателно въздействие.

По отношение на **материалните активи** се очаква положително кумулативно въздействие за подобряване състоянието на съществуващите дълготрайни материални активи и/или изграждане на нови екологосъобразни такива, в трансграничния район, тъй като чрез конкретните допустими дейности и мерки насочени към транспортна, културна, туристическа, градска, комуникационна, дигитална и екологична инфраструктура ще се осигури стабилна регионална мобилност и свързаност, което от своя страна ще окаже пряко въздействие върху повишаване конкурентоспособността на региона като цяло. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект.

По отношение на **отпадъците** се очаква положително кумулативно въздействие за управление на отпадъците в трансграничния район, тъй като чрез конкретните допустими дейности и мерки за почистване на замърсявания и кръгова икономика ще се подобри управлението на отпадъците като цяло. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект.

По отношение на **опасни химични вещества и риск от големи аварии** не се очаква кумулативно въздействие.

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ са като цяло с положителен ефект върху **човешкото здраве и здравно-хигиенните аспекти на средата**. Негативен кумулативен ефект е възможен при реализиране на нови, макар и високотехнологични производства и дейности в райони с вече натоварена от производства среда, в близост до зони и обекти, подлежащи на здравна защита, или водещи до вторично значително увеличаване на транспортния трафик през населените места, както и при несъобразяване на туристическия капацитет на дестинациите, в които ще се развива туризъм по специфична цел 1.2 на ТСИМ.

6.4. Трансгранично въздействие на ПТГС и ТСИМ

По отношение на **вероятното трансгранично въздействие** в резултат на прилагането на ПТГС и ТСИМ:

- ПТГС и ТСИМ са с трансграничен характер и обхват, като и двата документа целят въздействие в обхвата на определения трансграничен регион. В тази връзка, **чрез изготвянето на настоящия един общ ДЕО за цялата територия в обхвата на програмата, по подразбиране е оценено въздействието на предвижданията на двата документа в трансграничния регион;**
- По отношение на трансграничното въздействие по смисъла на *Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст*, в ДЕО ще бъде анализирана вероятността за трансгранично въздействие на територията на други държави, извън трансграничния регион – предмет на ПТГС и ТСИМ. На този етап, съобразявайки предвижданията на проектите на програмата и стратегията няма основание за предположение за трансгранично въздействие върху най-близките съседни държави – Република Сърбия и Република Гърция.

6.5. Обобщение за въздействието

Стратегическо ниво

По отношение на **атмосферния въздух** въздействието на стратегическо ниво като цяло е положително, косвено и пряко в сравнение с въздействието в обхвата на

трансграничния район към момента. Незначително отрицателно въздействие с ниска степен, локално, продължително, обратимо, се очаква от целите и приоритетите, свързани с развитие на свързаността (пътната мрежа) и на туризма.

По отношение на **изменението на климата** предвижданията на стратегическо ниво не са свързани със значителни емисии на парникови газове, напротив – повечето цели и приоритети са свързани с ограничаване на тези емисии.

По отношение на **адаптацията към изменението на климата**, целите и приоритетите не са свързани с повишаване на уязвимостта на климатични изменения – напротив, част от целите и приоритетите са свързани с осигуряването на климатична устойчивост (Приоритет 1 на ПТГС, Специфична цел 1.1 на ТСИМ и др.). Предвижданията не са свързани с въздействие върху хората, активите или природата. Конкретни изисквания за климатична устойчивост/адаптация следва да се интегрират в проектните предложения.

Няма предвиждания, в т.ч. дейности и мерки свързани с генериране на значими емисии на парникови газове или такива, водещи до противоречие/конфликт или намаляване на ефективността на мерки за адаптация.

По отношение на **повърхностните води, зоните за защита на водите и риска от наводнение** преобладават:

- отсъствие на отрицателно въздействие, както пряко, така и непряко;
- наличие на положително въздействие в по- голямата част от случаите;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие.

По отношение на **почвите и земите** преобладават:

-отсъствие на пряко отрицателно въздействие. Изключение прави потенциалното непряко (косвено) отрицателно въздействие върху земите и почвите в процеса на ползването им с развитието на туристическия продукт;

- наличие на положително въздействие в по- голямата част от случаите;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие.

Повечето предвиждания са с неутрално до положително въздействие за **биоразнообразието, защитените зони и територии**. Потенциал за неблагоприятно въздействие имат предвижданията, свързани с подобряване на мобилността/свързаността и развитието на всесезонни туристически продукти – степента на въздействие и допустимостта на тези дейности зависи от параметрите на конкретните проекти и следва да се оцени при тяхното планиране/проектиране. Аналогично е въздействието върху **ландшафта**.

Изцяло положително дългосрочно въздействие се очаква по отношение на **материалните активи и културно-историческото наследство**.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие се определя като положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион. По отношение на другите **вредни физични фактори**, не се очаква въздействие.

По отношение на **отпадъците** се очаква като цяло положително, косвено и пряко дългосрочно въздействие.

Непряко положително и дългосрочно, кумулативно в рамките на програмата и стратегията, е въздействието върху **населението и човешкото здраве** на Стратегическо ниво.

По отношение на **земните недра и опасните химични вещества** и риска от големи аварии, не се очаква въздействие.

Ниво „дейности/мерки“

По отношение на **атмосферния въздух и климатичните изменения** се очаква като цяло положително, косвено и пряко дългосрочно въздействие, с изключение на мерките за развитие на туризма, както и по време на изграждане на всякакъв вид инженерно-транспортни съоръжения и обекти.

По отношение на **повърхностните води, зоните за защита на водите и риска от наводнение** преобладават:

- отсъствие на пряко отрицателно въздействие, в много редки случаи - непряко;
- наличие предимно на пряко и непряко положително въздействие;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие;
- в голяма част от случаите отсъства каквото и да било въздействие.

Не се очаква въздействие върху **земните недра и подземните води**.

По отношение на **земи и почви** преобладават:

- наличие на потенциално пряко краткосрочно отрицателно въздействие за ТСИМ по мерките, свързани с подобряване на мобилността и развитие на туризма;
- наличие предимно на пряко и непряко положително въздействие;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие;
- в голяма част от случаите отсъства каквото и да било въздействие.

Различни по начин и степен отрицателни въздействия по отношение на **биологичното разнообразие** в резултат на реализацията на ПТГС би могло да се очакват в резултат на изпълнението на стратегическия проект по Приоритет 2 на ПТГС и на някои от мерките по специфични цели 1.1 и 1.2 на ТСИМ. В същото време могат да се очакват и някои положителни въздействия – най-вече от дейностите по Приоритет 1 и до известна степен по стратегическия проект по Приоритет 3. Предвид това, при реализацията на всички бъдещи дейности в съответствие с националните законодателства, нормативните и административни актове на двете държави, които са насочени към опазване на биологичното разнообразие и природата в тях, потенциалните отрицателни въздействия ще се сведат до допустими граници.

Отрицателно въздействие се очаква при мерките, свързани с развитие на туризма и мобилността, като всяко проектно предложение следва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда и целите и предмета на защитените зони, в

съответствие с приложимото законодателство на двете партниращи държави. Аналогично е въздействието върху **ландшафта**.

Положително е въздействието върху обектите на културно-историческото наследство от мерките за развитие на туризма, базиран на такива обекти, за останалите мерки не се очаква въздействие.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие като цяло се определя като положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион, без предпоставки за възникване на здравен риск за населението в района. По отношение на другите **вредни физични фактори**, не се очаква въздействие.

По отношение на **отпадъците** се очаква като цяло положително въздействие, в резултат на предвидените конкретни допустими дейности и мерки за отпадъците. Не се очакват отрицателни въздействия от останалите мерки.

По отношение на **опасните химични вещества** и риска от големи аварии не се очаква отрицателно въздействие.

Въздействието върху **здравно-хигиенните аспекти** на средата като цяло е положително. Ситуирането на нови производствени обекти следва да се съобразява с близостта до зони и обекти, подлежащи на здравна защита, с цел недопускане на вредно въздействие върху здравето на хората в тези зони и обекти.

Обобщение за очакваното въздействие **по отношение на целите, съставляващи принципа за ненасяне на значителни вреди** (оценката съгласно принципа е предмет на отделен документ):

Цел 1: Смекчаване на изменението на климата: По-голямата част от дейностите и мерките са с положително или без отражение за намаляването на емисиите на парникови газове, като нито една от мерките и дейностите не води до значителни емисии на парникови газове – не се очаква нанасянето на значителни вреди по отношение на смекчаването на последиците от изменението на климата. Дейностите по Приоритет 1 на ПТГС са с пряко положително въздействие за поглъщане емисиите на парникови газове, а дейностите по мярка 1.1.1 на ТСИМ за технологична организация ще доведат до намаляване емисиите на парникови газове на съответните предприятия. Следва да се отбележи и, че зелените и цифровите решения ще бъдат включени като хоризонтални принципи и по този начин да станат неразделна част от всички подпомагани проекти в рамките на ТСИМ;

Цел 2: Адаптация към изменението на климата: Нито една от мерките или дейностите по ПТГС и ТСИМ не води до вредно въздействие на настоящия и прогнозирания бъдещ климат, върху населението, природата или активите - не следва да се очаква нанасянето на значителни вреди на смекчаването на последиците от изменението на климата. Част от мерките и дейностите са с принос към адаптацията и гарантирането на устойчивост на климатичните изменения – дейностите за озеленяване по Приоритет 1 на ПТГС;

Цел 3: Устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси: Мерките и дейностите ще имат косвен положителен ефект по отношение на водите, като не са предвидени мерки и дейности, които да водят до влошаване качеството или количеството на водите, при спазване на нормативната уредба за опазване на водите и изпълнение на мерките в т.7.2 на ДЕО.

Цел 4: Преход към кръгова икономика, предотвратяване на образуването на отпадъци и тяхното рециклиране: Част от дейностите и мерките са с принос към прехода към кръгова икономика (по специфична цел 1.1 на ТСИМ). Останалите мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ не са свързани със значително увеличение на образуването, изгарянето или обезвеждането на отпадъци, не водят до значителна неефективност при прякото или непрякото използване на природни ресурси и нямат потенциал за причиняване на дългосрочни вреди на околната среда по отношение на кръговата икономика.

Цел 5: Предотвратяване и контрол на замърсяването: Част от мерките и дейностите са с ясна екологична насоченост, като същите ще имат принос към ограничаване на съществуващи екологични проблеми. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ са свързани предимно с подобрения и развитие на съществуващи обекти, което ще доведе до тяхното обновяване, модернизирание, свързано и с ограничаване на въздействието върху околната среда. Специфична цел 1.1 на ПТГС е с изцяло екологична насоченост, в т.ч. за намаляване на всички форми на замърсяване, Специфична цел 2.1 и стратегическия проект по нея са с принос към разсредоточаване на трафика и повишаване на сигурността, а специфична цел 3.1 има отношение за екологизиране на съществуващите МСП. При финансиране на нови обекти и техническа инфраструктура (в т.ч. стратегическия проект по Приоритет 2 на ПТГС) следва да се съобразява наличието на зони и обекти, подлежащи на здравна защита и други чувствителни територии – санитарно-охранителни зони около водоизточници, защитени зони и територии, обекти на културното наследство, евентуално кумулативно въздействие със съществуващи съоръжения и инфраструктура в съответния район. Тези въздействия и тяхното предотвратяване или ограничаване до минимум ще бъдат предмет на нормативно изискващите се процедури по оценка на въздействие върху околната среда, екологична оценка, комплексно разрешително, разрешителни по реда на Закона за водите и др., чрез които ще се гарантира изпълнението единствено на проекти, които не водят до значително увеличение на емисиите на замърсители във въздуха, водите или земята.

Цел 6: Защита и възстановяване на биоразнообразието и екосистемите: Принципиният характер на дейностите, които ще се изпълняват по ПТГС и ТСИМ е такъв, че не предполага негативни въздействия (или поне значителни такива) върху биологичното разнообразие. Повечето мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ са свързани с неутрално до положително въздействие върху биологичното разнообразие. При спазване на националните законодателства и административни актове на двете държави, които са насочени към опазване на биологичното разнообразие в тях, потенциалните отрицателни въздействия от дейностите и мерките с инвестиционен характер ще се сведат в допустими

граница. Не се очаква мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да доведат до влошаване на състоянието и устойчивостта на екосистемите, или природозащитния статус на местообитанията и видовете, съответно не се очаква нанасянето на значителни вреди при прилагане на мерките по т.7.2 на ДЕО.

7. Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве

Анализите и оценката на предполагаемото въздействие при изпълнението на ПТГС и ТСИМ налагат идентифицирането на мерки, при прилагането на които ще се осигури предотвратяване, ограничаване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните въздействия върху околната среда и човешкото здраве. Мерките са мотивирани с очакваните резултати от прилагането им:

7.1. Мерки за отразяване в окончателните варианти на ПТГС и/или ТСИМ

Реализирането на ПТГС и ТСИМ не предполага значителни отрицателни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, поради което мерки за отразяване в окончателния вариант на ПТГС и ТСИМ не са необходими.

7.2. Мерки за изпълнение при прилагането на ПТГС и/или ТСИМ

Общи мерки:

1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, произтичащи от ПТГС и ТСИМ, попадащи в обхвата на Директива 2014/52/ЕС или Директива 2001/42/ЕО или извън тях и попадащи в обхвата на чл.6 на Директива 92/43/ЕИО, подлежат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони и могат да бъдат одобрени само след решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване, и при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изискванията и мерките, разписани в решението/становището.

Очакван резултат: Недопускане на значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, предмета и целите на опазване на защитените зони.

2. Инвестиционни предложения, произтичащи от мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да се съобразят с действащите териториално устройствени планове на съответната територия, както и националните, регионалните и местни стратегически, планови и нормативни документи, други налични планирани проекти с подобни и/или прикопчиващи се дейности, с цел постигане на необходимата синхронизация при

провеждане на проектните процедури от страна на ангажираните институционални органи.

Очакван резултат: Недопускане на противоречия, съгласно действащата нормативна уредба и приетите вече стратегически и планови документи. Недопускане на проектни предложения, несъобразени с вече съществуващи такива, водещи до административни затруднения и/или искане на двойно финансиране за припокриващи се дейности.

Атмосферен въздух

3. Приоритетно одобряване за реализация на производствени дейности/технологични модернизации, съответстващи на най-добрите налични техники.

Очакван резултат: Гарантиране на производства с минимални емисии на вредни вещества в атмосферата.

Адаптация към изменението на климата

4. Съобразяване на относимите дейности и мерки от актуалните стратегически документи за адаптация към климатичните изменения и предвиждане на мерки за гарантиране на устойчивост на проектите.

Очакван резултат: Осигуряване на климатична устойчивост на проектите.

5. При разработване на проектни предложения по специфична цел 1.2 на ТСИМ следва да се съобразят с последиците от изменението на климата, в т.ч. прогнозите за недостиг на вода, риск от горски пожари, наводнения и други неблагоприятни метеорологични явления, като се гарантира устойчивост на туристическата инфраструктура и обекти.

Очакван резултат: Осигуряване на климатична устойчивост на проектите.

Води, зони за защита на водите и риск от наводнения

6. За проектите да се предвиждат мерки за не допускане влошаването на състояние на повърхностните води и зони за защита на водите, съгласно изискванията на чл. 116 от Закона за водите на Република България както и на Закона за водите на Република Северна Македония.
7. Инвестиционни предложения, планове и програми да се осъществяват в съответствие с действащите Планове за управление на речните басейни, Планове за управление на риска от наводнения и Закона за водите, както и в съответствие с наличните резултати от актуализацията на ПУРН и ПУРБ за периода 2022-2027г. (към мярката в Доклада за екологична оценка са разписани специфични пояснения).

Очакван резултат от мерки 6 и 7: Недопускане влошаването на състоянието на повърхностните води и зоните за защита на водите, както и нарастване на риска от наводнения.

8. Устойчиво използване на водите, в т.ч. въвеждане на оборотни цикли за използване на водите в промишлените предприятия, локално пречистване на индустриалните отпадъчни води.

Очакван резултат: Опазване на химическото и екологичното състояние/потенциал на повърхностните води.

9. Предприемане на мерки и технологични решения за недопускане на аварийното замърсяване на повърхностните води.

Очакван резултат: Опазване на химическото и екологичното състояние/потенциал на повърхностните и подземните води.

10. Провеждане на периодична рекултивация на „черните“ горски и полски пътища и „оф – роуд“ трасетата.

Очакван резултат: Опазване на териториите от ерозия и отражението и върху повърхностните води.

11. Предотвратяване на аварийното замърсяване на повърхностните води;

Очакван резултат: Опазване на химичното и екологичното състояние/потенциал на повърхностните води.

Почви

12. При проектирането на новите обекти да се включат необходимите дейности и мерки за опазване на почвените ресурси и рекултивация с цел предотвратяване появата на ерозионни процеси и максимално възстановяване на нарушените земи.

Очакван резултат: Недопускане на въздействие върху земите и почвите при изпълнение на проектните решения.

13. При изпълнение на *строителните дейности* е необходимо да се вземат мерки за опазване на почвените ресурси (предварително изземване на хумусната почва и оползотворяването ѝ за целите на рекултивацията.

Очакван резултат: Опазване на почвените ресурси.

Растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии, ладнишафт

14. При предвидените мероприятия за изграждане на зелени площи по Приоритет 1, специфична цел 1.1 на ПТГС да не се използват инвазивни чужди видове.

Очакван резултат: Съхраняване на местните за района растителност и свързани с нея местообитания и недопускане на изместването ѝ от чужди и инвазивни видове.

15. За стратегически проект за ГКПП Струмьяни-Берово, в рамките на процедурата по ОВОС и ОС, да се осигури:

- оценката на всички възможни алтернативни варианти на пътните трасета с оглед минимално засягане на защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000;
- оценката за съвместимост да се извърши в съответствие с Чл.31 от ЗБР и изискванията на Наредбата за ОС, като задължително трябва да се съобрази и със специфичните цели за опазване на потенциално засегнатите защитени зони site-specific conservation objectives – SSCOs. В тази връзка при изготвянето на оценката за потенциално засегнатите зони следва да има вече изготвени и одобрени специфични цели за опазване в съответствие с изискванията и ръководствата на ЕК.
- оценка на кумулативното въздействие върху компоненти и фактори на средата в резултат на реализиране на други инвестиционни предложения и съществуващи обекти (в т.ч. Автомагистрала "Струма" и жп линия "София-Кулата") в района на въздействие на проекта.

Очакван резултат: Недопускане на значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието и защитените зони в района.

- 16.** При проектни предложения за ловно-рибарски дейности в обхвата на ТСИМ следва да се осъществява с съответствие със Закона за лова, поднормативните актове към него и съгласувано с местните ловни дружинки.

Очакван резултат: Недопускане на значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието.

- 17.** Развитието на туристическите продукти свързани с оф-роуд туризъм следва да е съобразено с режимите на защитените зони и защитените територии в района, над 1/3 от който в българската си част е обхванат от защитени зони по Директивата за местообитанията и в по-малка степен от защитени зони по Директивата за птиците. В техния обхват следва да се прилага и съблюдава спазването на забраната за движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии (не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности)", както и забраната за „провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища” .

Очакван резултат: Недопускане на значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието.

- 18.** Мерки и проекти за развитие на туризма да се реализират в съответствие с нормите за рекреационно натоварване и поеман капацитет на средата, и при съобразяване статута на територията.

Очакван резултат: Недопускане на значително натоварване на територията, в т.ч. унищожаване на ценни ландшафти, елементи на биологичното разнообразие, местообитания на видове, почви.

Опасни химични вещества и риск от големи аварии

19. В случай, че се предвижда изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и при планирането на нови строежи, включително изграждането на транспортни пътища, жилищни райони, обекти с обществено предназначение в близост до съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал, където разполагането или нови строежи може да бъде източник или да повиши опасностите или последствията от възникване на голяма авария в тези предприятия/съоръжения, е необходимо:

19.1. Осигуряването на безопасни разстояния на предприятието и/или съоръжението до жилищни райони, обекти и площи с обществено предназначение, зони за отдих и където е възможно, големи транспортни пътища.

19.2. Поддържане на безопасни разстояния на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал или други подходящи мерки до райони с особена природозащитна чувствителност или интерес и обекти на културно-историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване.

19.3. Предприемане на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда, в случай на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал

Очакван резултат: Недопускане на рискове, свързани с големи аварии с опасни химични вещества.

Население, човешко здраве, здравно-хигиенни аспекти на средата

20. При планиране и изпълнение на инвестиционни предложения, местоположението на обектите да е съобразено с очакваните емисии на вредности в околната и жизнената среда и наличието на обекти, подлежащи на здравна защита, както и зони и територии, в които са разположени такива обекти.

Очакван резултат: Предотвратяване на рискове и опазване на населението и човешкото здраве.

8. Мотиви за избор на разгледаните алтернативи

Предоставените от Възложителя проекти на ПТГС и ТСИМ не съдържат алтернативи и варианти. Прецизираните текстове в проекта на програмата по време на процеса по изготвянето ѝ не са свързани с добавяне или отпадните на предвиждания, съответно не представляват нов вариант/алтернатива.

Анализът на „нулевата алтернатива“, направен в т.2.2 на ДЕО, показва, че тя е с неблагоприятно въздействие от алтернативата за реализиране на програмата и териториалната стратегия към нея.

Алтернативата за реализиране на ПТГС и ТСИМ. е като цяло с комплексно положително въздействие върху околната среда, в т.ч. върху населението и човешкото здраве, тъй като допустимите дейности и мерки са с преобладаваща екологична насоченост. Въпреки това, някои от предвидените дейности са свързани с възможно негативно въздействие, поради което на етапа на реализация и изпълнение на ПТГС и ТСИМ задължително следва да се изпълняват препоръчаните мерки в т. 7 на ДЕО, както и всички законови и подзаконови нормативни актове, действащи в двете държави, обвързани с опазването на отделните компоненти на околната среда, вкл. човешкото здраве.

9. Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация

В т.9 на Доклада за екологична оценка са описани методологията на изготвяне на доклада и използваните основни методически документи, нормативна уредба и източници на информация, в т.ч. трудности при събиране на информацията

Изготвянето на доклада е извършено по следния **методологичен подход**:

- 1) Запознаване на колектива експерти с проектите на ПТГС и ТСИМ и техните предвиждания, предоставената друга документация от Възложителя, становищата по заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка;
- 2) Идентифициране и анализ на свързаните с проектите на ПТГС и ТСИМ други планове, стратегии и програми;
- 3) Събиране, анализ и обработка на литературни източници и данни за съществуващото състояние на околната среда по компоненти и фактори, взаимовръзката връзката му с настоящото ниво на развитие на трансграничния район в обхвата на ПТГС и ТСИМ;
- 4) Анализ на развитието на околната среда в случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ (оценка на въздействието на т. нар. „нулева алтернатива“);
- 5) Анализ на вероятното значително засягане на територии с ПТГС и ТСИМ;
- 6) Събиране, обработване и анализ на информация за съществуващите екологични проблеми на национално ниво и връзката им с ПТГС и ТСИМ, в т.ч. възможно развитие на тези проблеми с и без реализирането на ПТГС и ТСИМ;
- 7) Анализ на степента, в която проектите на ПТГС и ТСИМ съобразяват относимите цели и мерки за опазване на околната среда, включени/идентифицирани в документи - планове, стратегии и програми на национално и международно ниво;

- 8) Анализ и оценка на въздействието на ПТГС и ТСИМ върху околната среда: Тъй като ПТГС и ТСИМ са стратегически документи, оценката на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве е извършена на две нива на подробност („стратегическо“ и „мерки/дейности“);
- 9) Предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и ограничаване на въздействията, както и на мерки по наблюдение и контрол на въздействието на програмата при изпълнението и;
- 10) Мотивиран избор на най-подходящата алтернатива по отношение на въздействие върху околната среда и здравето на хората;
- 11) Изготвяне на мотивирано заключение за реализирането на ПТГС и ТСИМ.

10. Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ

Съобразно резултатите и изводите от прогнозите за въздействие на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве в т.10 на Доклада за екологична оценка се предлагат мерки и индикатори, въз основа на които да се извърши наблюдението и контролът на прогнозираните възможни значителни, както и възможни непредвидени отрицателни въздействия при прилагането им.

Мерките са описани в следващата таблица, като са отразени направените предложения от Министерство на околната среда и водите на Република България:

Таблица № 10-1 Мерки по наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагане на ПТГС и ТСИМ

№	Мярка за наблюдение и контрол	Индикатори	Период/Отговорен орган за изпълнението
1.	За мерките и дейностите с инвестиционен характер да се съобразяват относимите цели, насоки и мерки за адаптация към изменението на климата за гарантиране на устойчивостта им	<p>Предвидени мерки за устойчивост в проектните предложения</p> <p>Случаи на нарушаване на обектите, съоръженията или инфраструктурата от екстремни явления – резултат от изменението на климата</p> <p>Брой населени места/производствени обекти/реки, езера, язовири, които са повлияни от проекти за намаляване на замърсяването и негативните ефекти от</p>	<p>При одобряване на проектните предложения/ Управляващ орган, Национален орган</p> <p>След въвеждане в експлоатация/ Бенефициенти</p> <p>След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган, бенефициенти</p>

Нетехническо резюме на Доклад за екологична оценка
на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента
за предприєдинителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и
Териториална стратегия за интегрирани мерки

		изменението на климата и предвидимите природни бедствия с трансграничен характер	
2.	Недопускане на влошаване състоянието на водните тела при изпълнение на проектни предложения в близост до такива обекти, или свързани с ползване/засягане на водни тела	Данни от мониторинг на повърхностни и/или подземни води, в случай че такъв е предписан от компетентните органи за конкретното проектно предложение	По време на строителството и експлоатацията в съответствие с периодичността, определена в плана за собствено мониторинг/ Бенефициенти
3.	Допустимост на проектните предложения спрямо действащите ПУРБ и ПУРН .	Наличие на становище от компетентните органи	Преди започване на реализацията на проекта/ Бенефициенти
4.	Недопускане на замърсяване на водни тела при аварийни ситуации	Предвидени превантивни мерки	По време на изготвяне на проектното предложение/ Бенефициенти
		Брой аварийни ситуации – предприети действия	Периодично/ Бенефициенти
5.	Спазване на приетите режими на управление на защитените зони, в това число ограничаване на вероятността от отрицателно въздействие върху защитените зони и приоритетите на опазване в тях	Одобрени инвестиционни проекти на територията на защитени зони, заета площ (дка); Начин на съобразяване на режимите на управление.	Периодично/Бенефициенти
6.	Недопускане на нарушаване/увреждане/унищожаване на ценни растителни видове, както и животински видове и техни местообитания	Проведени процедури по ОВОС/ЕО/ОС (когато са приложими) Изпълнение на мерките от крайните актове по ОВОС/ЕО/ОС (когато са предвидени за биологично разнообразие)	Периодично/Бенефициенти
7.	Недопускане на увреждане/нарушаване/разрушаване на културни ценности – археологически обекти при строителство на обекти и инфраструктура	Наличие на съгласувателно становище от компетентен орган	Преди започване на строителните дейности/Бенефициент
		Наличие на компетентно, оправомощено лице по време на строителството	По време на строителството/Бенефициент
8.	Недопускане на превишения на шумовите нива за проекти, които се реализират в/в близост до зони с нормиран шумов режим	Измерени стойности на шум dB(A), сравнени с допустимите норми.	Съгласно установена периодичност в план за собствен мониторинг и/или от Решението по ОВОС/Бенефициенти

9.	Повишаване степента на климатична неутралност на местната икономика	Брой обекти, за които е постигната климатична неутралност	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган/ Бенефициенти
10.	Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика и информационна система за достоверни данни за отпадъци	Брой обекти с въведена мярка за ефективно използване на ресурсите или повторно използване на отпадъци или отпадъчни води; куб.м. повторно използвани отпадъци, куб.м. повторно използвани отпадъчни води	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган/ Бенефициенти

Резултатите от наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда ще се представят в тригодишни доклади по наблюдение и контрол на въздействието на програмата и стратегията върху околната среда, които на основание чл. 30, ал. 1 от Наредбата за ЕО да се представят в МОСВ на Република България.

11. Заключение на екологичната оценка

Въз основа на направените анализи, прогнози и оценки, въздействието от реализирането на ПТГС и ТСИМ, при изпълнение на препоръчаните мерки в т.7 на Доклада за ЕО е:

Като цяло, **по отношение на атмосферния въздух и климатичните изменения** се очаква положително въздействие в резултат на конкретни допустими дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, а само за временно локално, обратимо въздействие. Не се предвиждат дейности и мерки, които биха довели до значимо увеличаване на емисиите на парникови газове.

Част от предвидените дейности (зелени площи, ресурсна и енергийна ефективност, технологично обновяване на производства, преход към кръгова икономика) са с пряк положителен принос за ограничаване на **изменението на климата и адаптация към променящия се климат**. Не са предвидени дейности и мерки, които биха довели до риск за населението, природата или активите на база прогнозите за изменящия се климат и последствията от това.

По отношение на **водите, в т.ч. зоните за защита на водите и риска от наводнения** - въз основа на извършения екологичен преглед на ПТГС и ТСИМ България – Република Северна Македония 2021 - 2027 г., посредством анализа и оценката на потенциалните въздействия на дейностите, предвидени по съответните приоритетни оси, цели и визии, заключението е, че Програмата и Стратегията ще доведат до цялостно положително

въздействие на регионално, национално и трансгранично ниво, тъй като мнозинството от индикативните дейности и предвидените мерки пряко или косвено допринасят за подобряване на състоянието на повърхностните води, зоните за защита на водите и риска от наводнения, както и като цяло – на околната среда. Не се очаква въздействие върху подземните води. Дейностите и мерките, включени в ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за нарушаване на доброто състояние и добрия екологичен потенциал на водните обекти.

Не се очаква въздействие върху **земните недра** и **подземните води**.

Въз основа на извършения екологичен преглед на ПТГС и ТСИМ, посредством анализа и оценката на потенциалните въздействия на дейностите, предвидени по съответните приоритетни оси, цели и визии, заключението е, че Програмата и Стратегията ще доведат до цялостно положително въздействие на регионално, национално и трансгранично ниво, тъй като мнозинството от индикативните дейности и предвидените мерки пряко или косвено допринасят за подобряване на състоянието на **почвите** и като цяло – на околната среда.

За повечето предвиждания се очаква неутрално до положително въздействие върху **биоразнообразието и защитените зони и територии**. Отрицателно въздействие се очаква основно при мерките, свързани с развитие на туризма и мобилността, и при изграждане на нови предприятия в извънурбанизирани територии, като всяко проектно предложение следва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда и целите и предмета на защитените зони, в съответствие с приложимото законодателство на двете партниращи държави. Аналогично е въздействието върху **ландшафта**.

Въздействието върху **културното наследство** е положително за мерките, свързани с развитие на културен туризъм, и неутрално за останалите предвиждания.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие се определя като положително, кумулативно, едновременно, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, в т.ч. създаване на риск за човешкото здраве.

По отношение на **другите вредни физични фактори**, не се очаква въздействие.

По отношение на **отпадъците** се очаква положително въздействие върху тяхното управление в резултат на конкретни допустими дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие. Дейностите и мерките не са свързани с генериране на значителни количества отпадъци, в т.ч. опасни.

По отношение на **опасните химични вещества и риска от големи аварии**, предвижданията на ПТГС и ТСИМ не включват нови предприятия, нито имат потенциал да увеличат риска от големи аварии в съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал.

Въздействието върху **населението, човешкото здраве и здравно-хигиенните аспекти** на средата е комплексно положително, свързано с благоприятно въздействие на

социално-икономическите фактори в региона и факторите на околната среда, имащи отношение към здравето.

Предвид горното, реализирането на ПТГС и ТСИМ е предпочитано от гледна точка на въздействие върху околната среда и човешкото здраве пред „нулевата“ алтернатива.

12.Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка

В периода март – август и октомври-декември, 2021 г. членовете на работните групи по ПТГС и ТСИМ, в рамките на няколко технически срещи са дискутирали и обменили информация относно стартирането и провеждането на екологичната оценка (изготвяне на ДЕО) като съпътстваща процедура при изготвянето на проектите на ПТГС и ТСИМ.

Консултациите в рамките на процедурата по ЕО са проведени по предварително изготвена *Схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от ПТГС и ТСИМ* (изискваща се съгласно *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми*, Република България и консултирана с компетентния орган – Министерство на околната среда и водите на Република България).

Съгласно Схемата като засегнати и заинтересовани страни, с които задължително се провеждат консултации, са определени потенциалните бенефициенти по ПТГС и ТСИМ, населението в териториалния обхват на програмата и стратегията, неправителствени организации (в т.ч. екологични), свързаните с разработване, приемане и прилагане на програмата ведомства и органи на изпълнителната власт. С оглед обхващане на всички възможни заинтересовани страни в Схемата са включени:

- членовете на сформираниите две работни групи - Съвместна работна група за стратегическо планиране и програмиране на Програма за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Северна Македония 2021-2027 г. и Работна група за разработване на Териториална стратегия за интегрирани мерки, които да се финансират по ПТГС 2021-2027 между Република България и Република Северна Македония;
- Компетентните органи по процедурата по екологична оценка (Министерство на околната среда и водите на Република България и Министерство на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония) и органите на здравеопазването;
- Регионалните инспекции по околна среда и води Благоевград, София и Смолян и Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“ на територията на Република България, в териториалния обхват на които попада българската територия от обхвата на ПТГС и ТСИМ.

- Широк кръг от местни заинтересовани лица, потенциални бенефициенти по ПТГС и ТСИМ, местни власти, населението в териториалния обхват на програмата и стратегията, представители на бизнеса, неправителствени организации (в т.ч. екологични)

Консултации са проведени на два основни етапа:

- I. Консултации по Заданието за обхват и съдържание на ДЕО (консултации по смисъла на чл.5, параграф 4 от Директива 2001/42/ЕО със заинтересованите органи по чл.6, параграф 3 от Директивата, като обхватът на консултациите е разширен и с всички определени в Схемата за консултации заинтересовани страни);
- II. Консултации по ДЕО (по смисъла на чл. 6, параграф 1 от Директива 2001/42/ЕО).

Начинът на провеждане на консултациите на посочените два етапа е описан подробно по-долу в двете подточки на т.12, както следва:

12.1. Резултати от консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО

Консултациите по Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО са проведени както следва:

- 1) **в Република България** – Заданието е публикувано на 15.07.2021 г. на интернет страниците:
 - на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, на български език: <https://www.mrrb.bg/bg/normativni-aktove/proekti-na-normativni-aktove/>;
 - на програмата, на български и английски език: <http://www.ipa-cbc-007.eu/bg/sea-report>

и е предоставено на всички заинтересовани страни и ведомства, определени в Схемата за провеждане на консултации с официални писма, в които е определен срок за получаване на становища до 28.07.2021 г. (14 календарни дни от публикуването).

- 2) **в Република Северна Македония** – заданието е публикувано на 09.08.2021 г. на интернет страниците:
 - на Министерството на местното самоуправление, преведено на официалните езици на Република Северна Македония – Задача за определување на областа и содржината на извештајот за оцена на животната средина (mls.gov.mk) и Detyre / raporti i fusheveprimit per percaktimin dhe permbajtjen e raportit te vlersimit mjedisor (mls.gov.mk);
 - на страницата на програмата: <http://www.ipa-cbc-007.eu/mk/sea-report-news/pokana-za-uchestvo-na-konsultacii-za-nacrt-izveshtajot-za-ocena-na-zhivotnata>

и е предоставено на всички заинтересовани страни, определени в Схемата за провеждане на консултации, като е определен краен срок за получаване на становища до 23.08.2021 (14 календарни дни от публикуването). Проведена е и онлайн среща за обсъждането му, организирана от Националния орган по програмата за Република Северна Македония, на 19.08.2021 г., за която заинтересованите страни са уведомени на 16.08.2021 г. Получените в резултат на консултациите по Заданието и в двете държави становища са съобразени при изготвянето на ДЕО, като начинът на отразяване и мотивите за това са представени в **Таблица 12.1-1**, а копия на становищата са представени в **Приложение № 2.1** към ДЕО.

12.2. Резултати от консултациите по ДЕО

Консултациите по ДЕО са проведени както следва:

- 1) **в Република България:** ДЕО с приложенията към него, в т.ч. нетехническото резюме на доклада, както и проектите на ПТГС и ТСИМ са предоставени на обществен достъп за изразяване на становища в периода 17.12.2021 – 17.01.2022 г. (спазен е изискуемият минимален срок от 30 календарни дни съгласно чл.20, ал.1, т.1, буква „в“ на Наредбата за ЕО) както следва:
 - a. Достъпът до документите на хартия на български и английски език е осигурен в сградата на Дирекция „Управление на териториалното сътрудничество Министерство на регионалното развитие и благоустройството, на адрес: гр. София 1000, ул. „Стефан Караджа“ № 9, всеки работен ден от 9.30 до 17.30 ч.
 - b. Достъп до документацията на български език на интернет-страницата на програмата: <http://www.ipa-cbc-007.eu/sea-report>.
 - c. Информацията за консултациите, в т.ч. с посочен достъп до документацията, е представена и в Съобщение (изпратено до всички заинтересовани страни и публикувано на интернет страницата на програмата на посочения линк), изготвено съгласно изискванията на чл.20, ал.1, т.1 от Наредбата за ЕО. В Съобщението е посочено по какъв начин (до адрес на място и електронна поща) заинтересованите страни могат да изразят становища.
 - d. Съобщението за провеждане на консултации е публикувано и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите на Република България, на 15.12.2021 г., на адрес: [Консултации по доклад за екологична оценка \(ДЕО\) на Програма за трансгранично сътрудничество \(ПТГС\) 2021 – 2027, между Република България и Република Северна Македония, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ и Териториална стратегия за | МОСВ \(government.bg\)](#);
 - e. Проведена е онлайн среща за обществено обсъждане от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република

България по реда на чл.14, ал.2 от ПМС № 142/2019 г., на 20.01.2022 г., за която е воден протокол, предоставен към **Приложение № 2.2** на ДЕО. За срещата заинтересованите страни са информирани със Съобщението за провеждане на консултации, описано по-горе.

2) **в Република Северна Македония:** за целите на консултациите документацията по ЕО и проектите на ПТГС и ТСИМ са преведени на официалния език на Република Северна Македония (ДЕО, нетехническо резюме на ДЕО, ТСИМ и ПТГС), албански (нетехническото резюме на ДЕО и ПТГС).

- През м. ноември, 2021 г. от страна на Националния орган за Република Северна Македония е проведена официална среща с компетентния орган по процедурата по екологична оценка – Министерство на околната среда и пространственото планиране, на която са дискутирани необходимите действия (предоставяне на документацията на обществен достъп и провеждане на срещи за обществено обсъждане) и срокове за законосъобразно провеждане на консултациите;
- Националният орган на Република Северна Македония е публикувал официално съобщение на интернет страницата си за провеждане на консултации по ДЕО, както и обяви в 3 национални вестника; осигурило е достъп до описаната по-горе документация, както на хартия така и на електронен носител и провеждане на срещи за обществено обсъждане (на основание чл.69 от Закона за околната среда на Република Северна Македония) във всеки един от трите планови района, попадащи в обхвата на ПТГС и ТСИМ. Посочено е по какъв начин (до адрес на място и електронна поща) заинтересованите страни могат да изразят становища;
- Процесът на консултации е обявен на 20.01.2022 г., със срок за изразяване на становища до 20.02.2022 г.:
 - на интернет страницата на Националния орган – Министерство на местното самоуправление на официалните езици на Република Северна Македония, както следва:
 - [Отпочнување на консултации за Извештајот за стратегиска оценка на животната средина во рамките на ИНТЕРРЕГ ИПА програмата за прекугранична соработка меѓу Република Бугарија и Република Северна Македонија за 2021-2027 година \(mls.gov.mk\);](#)
 - [Fillimi i konsultimeve për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor në kuadër të programit INTERREG IPA për bashkëpunim ndërkufitar ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut për 2021-2027 \(mls.gov.mk\);](#)

- [Publication for commencement of consultations for the Strategic Environmental Assessment Report within the INTERREG IPA program for cross-border cooperation between the Republic of Bulgaria and the Republic of North Macedonia for 2021-2027 \(mls.gov.mk\)](#)
- на интернет страницата на програмата, както следва:
 - [Отпочнување на консултации за Извештајот за стратегиска оценка на животната средина во рамките на ИНТЕРРЕГ ИПА програмата за прекугранична соработка меѓу Република Бугарија и Република Северна Македонија за 2021-2027 година | Interreg - IPA програма за прекугранична соработка CCI2014TC16I5CB006 \(ipa-cbc-007.eu\);](#)
 - [Publication for commencement of consultations for the Strategic Environmental Assessment Report within the INTERREG IPA program for cross-border cooperation between the Republic of Bulgaria and the Republic of North Macedonia for 2021-2027 | Interreg - IPA CBC programme CCI2014TC16I5CB006 \(ipa-cbc-007.eu\);](#)
- Общественоста е уведомена за консултациите и с обяви, публикувани в 3 ежедневника на 20.01.2022 г. С обявите са насрочени и три срещи за обществени обсъждания, проведени на 07, 08 и 09.02.2022 г. (по една за всеки един от трите района в обхвата на ПТГС и ТСИМ на територията на Северна Македония– Североизточен, Източен и Югоизточен).

Получените в резултат на консултациите по ДЕО становища и начинът им на съобразяване/допълване и отразяване в ДЕО с мотивите за това, са представени в **Таблицы 12.2-1** (становища от заинтересованите страни в Република България) и **12.2-2** (становища от заинтересованите страни в Република Северна Македония), а копия на становищата и резултатите от обсъжданията са представени в **Приложение № 2.2** към ДЕО. Направените в резултат на отразените становища допълнения (в по-голямата си част свързани с прецизиране на информация за текущото състояние на околната среда) не водят до промяна на прогнозите и оценките на въздействията върху околната среда и човешкото здраве.

В обобщение на представената информация за проведените консултации в хода на процедурата по ЕО са получени становища с препоръки и бележки както по проектите на ПТГС и ТСИМ, така и по съдържанието на ДЕО.

В резултат на консултациите по Заданието са получени два основни типа становища – по проектите на ПТГС и ТСИМ, и по съдържанието на ДЕО:

Становищата с препоръки и бележки към съдържанието на ПТГС – 14 броя и ТСИМ – 16 броя, които са описани подробно в Таблица 12.1-1 – в нея са изложени подробни пояснения от страна на Управляващия орган по въпросите за допустимост на определени дейности. Потвърдена е допустимостта на дейности с принос към екологичните политики, цели и съображения, а именно на такива в областта на кръговата икономика; приносът на дейностите по Приоритет 1 на програмата за адаптация към изменението на климата и превенцията на риска от екстремни метеорологични явления; приносът за поддържането на здравословна зелена, физическа и жизнена среда, както и за подобряване на екологичната пропускливост; допустимостта на дейности за изграждане на велосипедни алеи по Приоритет 3 на програмата; описани са условията, при които са допустими дейности за обмен на опит и добри практики за устойчиво ползване на горите и недървесни горски продукти, за превантивни мерки за защита на горите от пожари, за защита на водоизточници за питейни води, за подкрепа на пчеларството, за опазване на дивата природа.

Становищата с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО са съобразени изцяло при изготвянето на ДЕО на съответните места, съгласно посоченото в последната колона на Таблица 12.1-1. От постъпилите 18 становища с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО, седемнадесет от тях касят допълване на отделните раздели с актуализирана информация и един коментар, касаещ техническа грешка допусната при превод.

В резултат на консултациите по ДЕО са получени предимно положителни становища, но и препоръки и бележки към представената информация в ДЕО – основно по отношение на информацията за текущо състояние на околната среда. По време на консултациите проведени в гр. Щип, Република Северна Македония, в периода 7.02.2022 г - 9.02.2022 г. относно проект на Доклада за екологична оценка бяха направени 28 коментара и предложения имащи отношение към текущото състояние на околната среда. Също така бяха предоставени актуални данни и карти по защитените територии в Република Северна Македония, които бяха съответно включени в ДЕО. Предоставената информация беше анализирана и отразена в доклада в съответните раздели (виж Таблица 12.2.2.) като всичките двадесет и осем коментари по отношение на текущото състояние на околната среда бяха приети от екипа на консултанта без забележки.

В отговор на постъпилите бележките по ДЕО, мерките за предотвратяване на неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве в т.7.2 на ДЕО бяха прецизирани и допълнени , както и бяха отразени предложените от Министерство на околната среда и водите на Република България мерки по наблюдение и контрол с посочване на индикатори към тях отразени в т.10 на ДЕО. Чрез мерките в посочените две точки/раздела на ДЕО се гарантира че допустимите дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ от една страна няма да доведат до значителни неблагоприятни въздействия върху околната

среда и здравето на хората, и от друга – тези мерки са с принос за интегриране в максимална степен на екологичните съображения при изпълнението на ПТГС и ТСИМ.

Постъпилите становища от компетентните органи и заинтересованите страни относно обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка и бележки по отразяване на текущото състояние на околната среда на регионите включени в териториалния обхват на Програма за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Северна Македония 2021-2027 г. са приети изцяло и са отразени във втората версия на доклада.